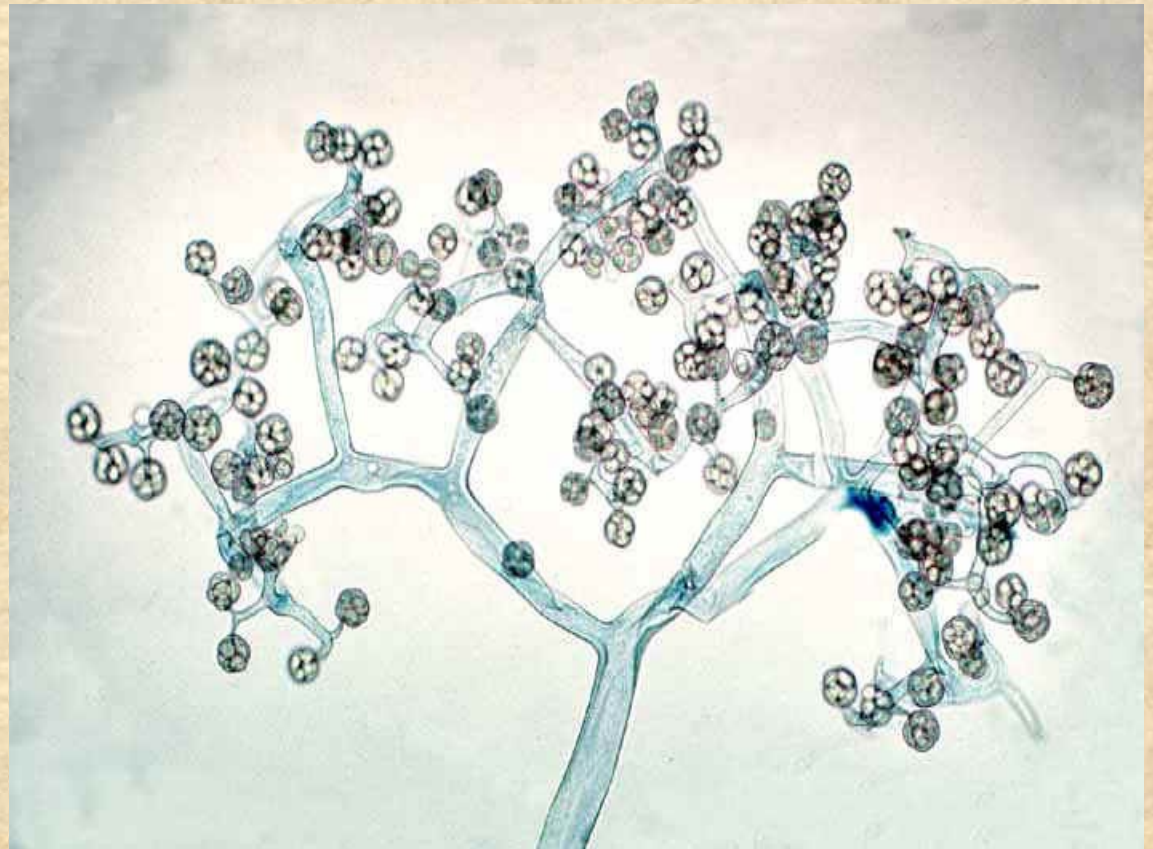

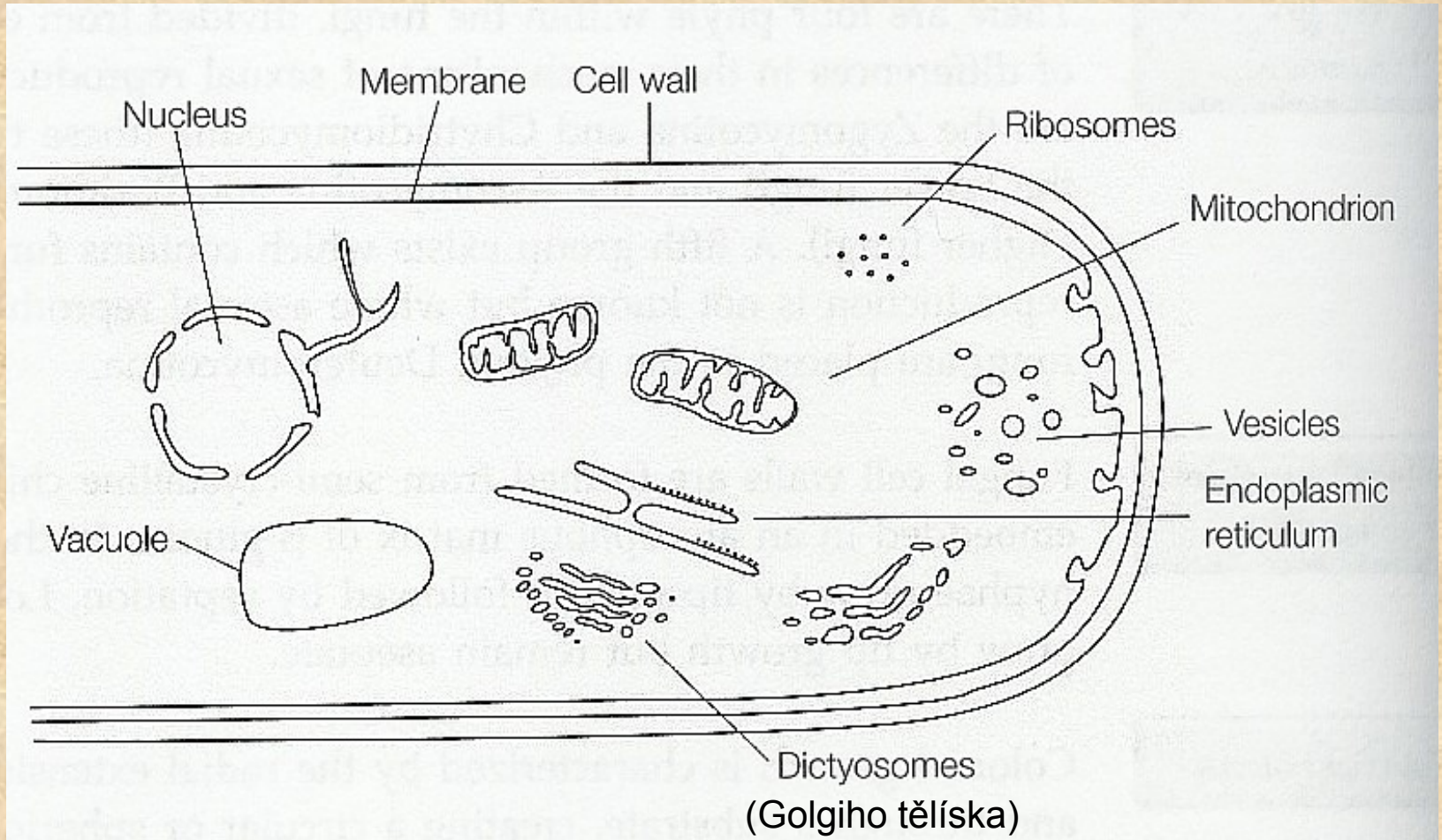
Mikromycety - vláknité houby - plísně

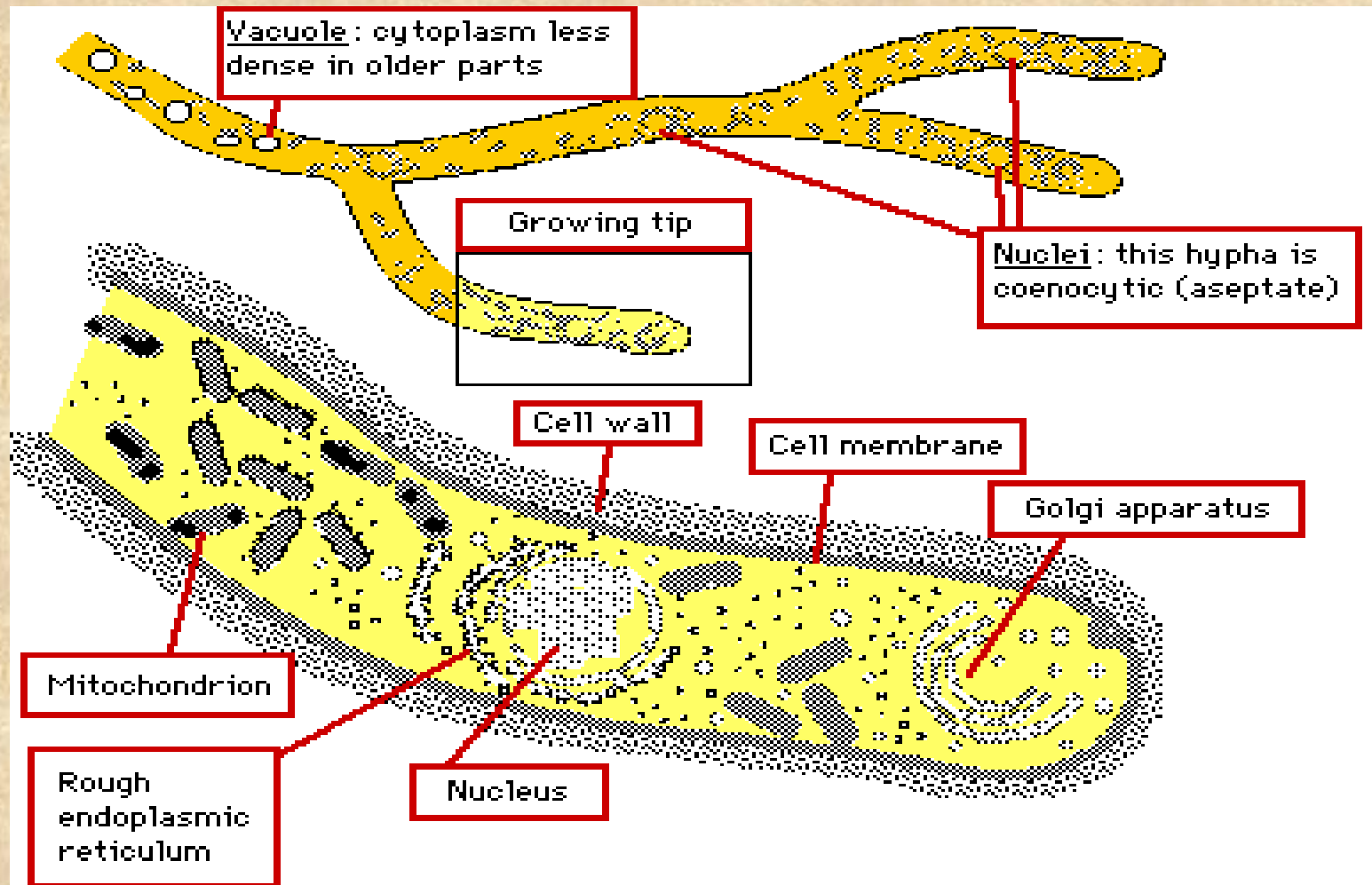
Mikromycety

- Pro vláknité mikromycety se všeobecně používá termín **plísně**
- **V mykologii** má však termín "**plísně**" užší význam, označuje pouze houby podkmene Oomycota (např. *Phytophthora infestans* - plíseň bramborová), Chytridiomycota (např. *Synchytrium endobioticum*) a Zygomycota (např. *Mucor mucedo* - plíseň hlavičková)
- V některých populárních lékařských příručkách se tento termín používá dokonce i pro označení kvasinek

Struktura buňky hyfy

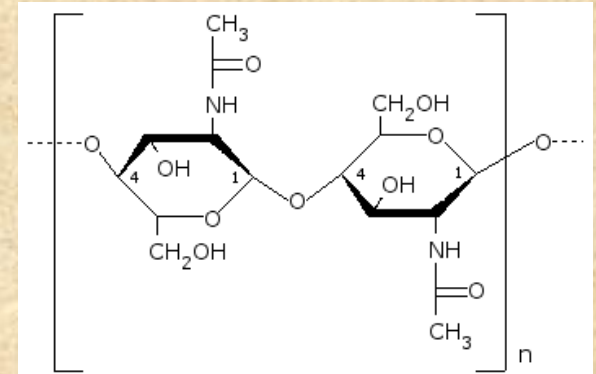

Mikromycety - buňka

Buněčná stěna – chemické složení

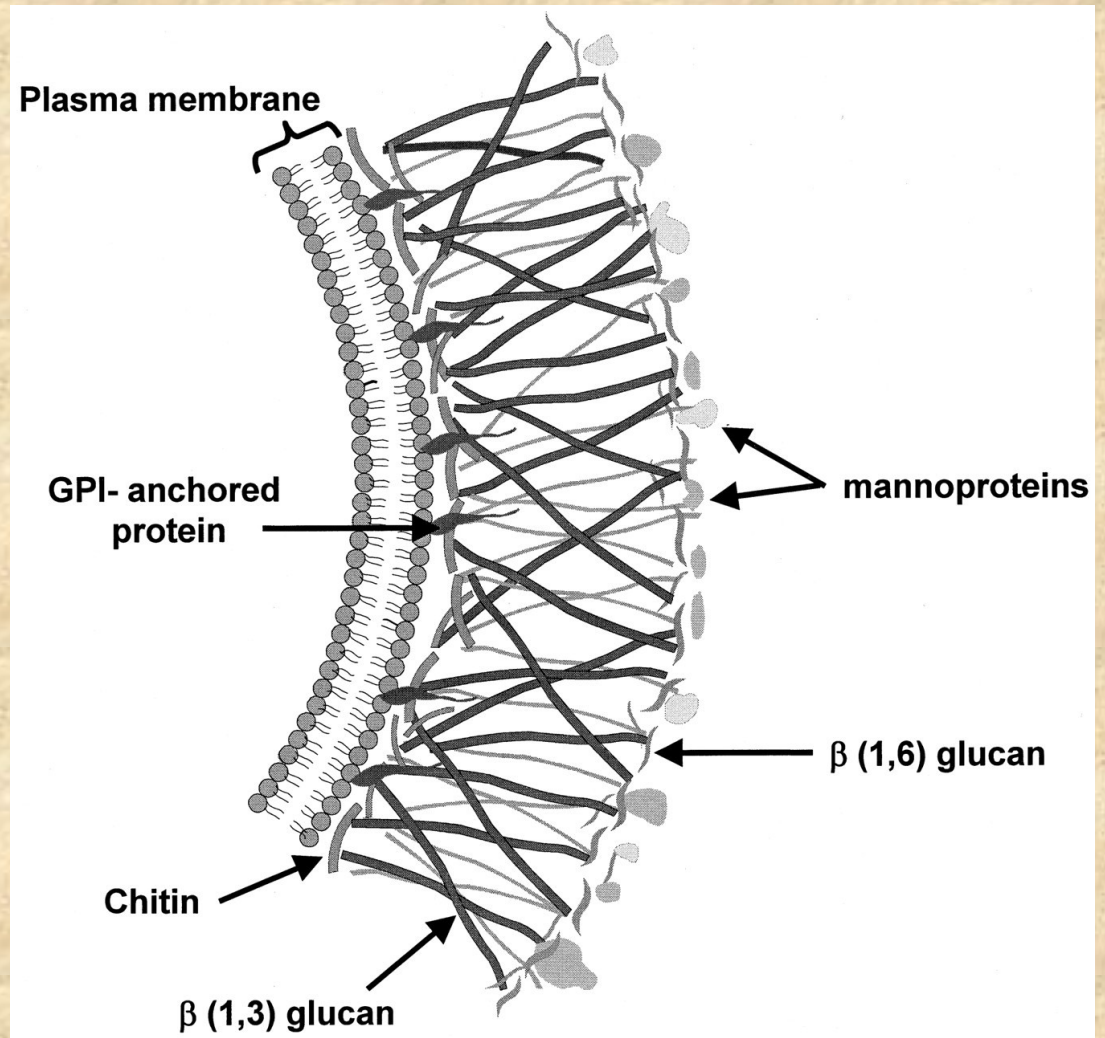
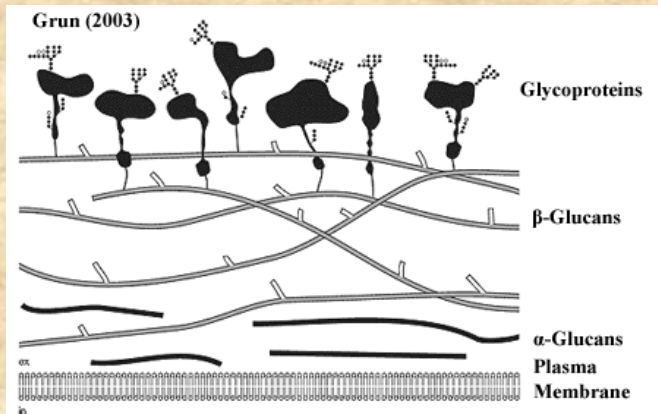
- **Architekturou podobná rostlinám, složením ale odlišná**
- **Polysacharidy (80-90%)**
  - **chitin**(N-acetylglukózamin)
(není u všech)
  - **chitosan** (deacetylovaný chitin)
  - **glukany, manany**
  - **další** polysacharidy tvořené z 6-deoxyhexóz (např. rhamnóza-6-deoxy-L-manóza, aj.)
  - **celulóza (jen u některých)**
  - látky podobné **ligninu** (zvyšují pevnost stěny)
- **bílkoviny**
- **tuky**
- **vosky** (zodpovědné za minimální smáčivost)

glukany - [oligosacharidy](#) a [polysacharidy](#) tvořené glukosou (disacharidy maltosa a celobiosa);

polyglukany- [škrob](#) ([amylosa](#) a [amylopektin](#)), [glykogen](#) a [celulosa](#).

Buněčná stěna

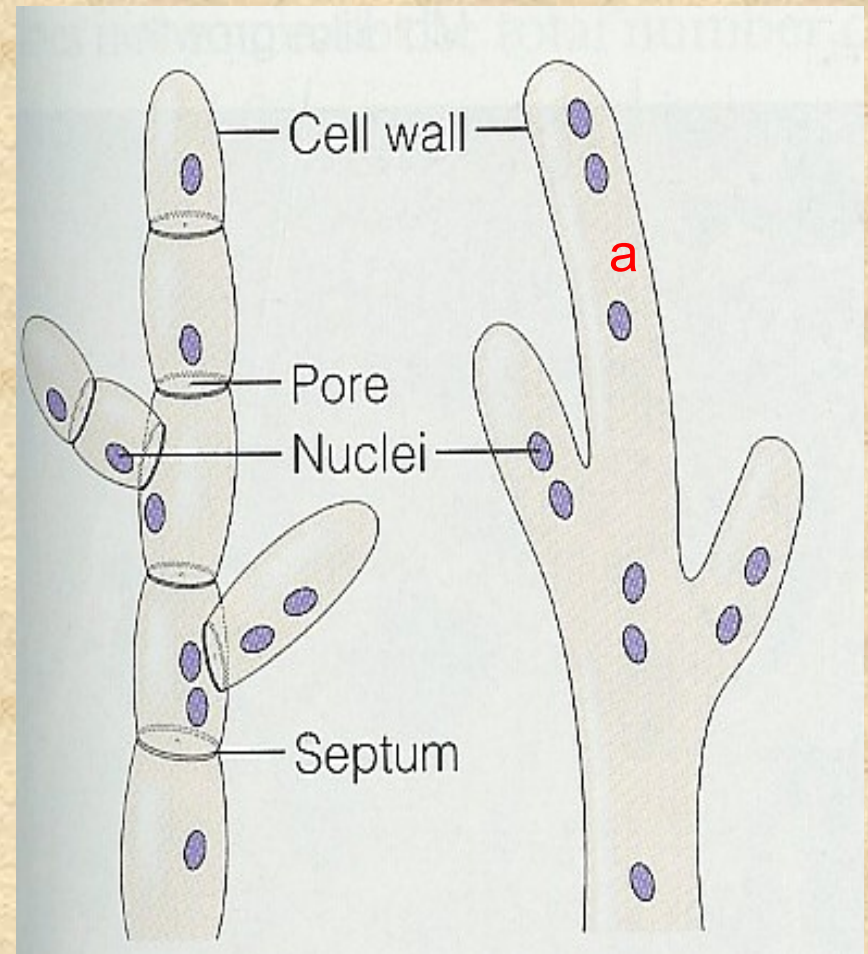

Cytoplazmatická membrána

- Je zodpovědná za transport látek a osmoregulaci
- Je místem syntézy některých komponent buněčné stěny
- **Není** sídlem enzymů oxidativní fosforylace
- Invaginace nejsou tak časté jako u kvasinek

Jádro

- Dvojitá jaderná membrána s velkými póry
- Umístěno přibližně ve středu buňky
- Buňky hyf jsou **cenocytické** (mnohojaderné – **a**)
- Ve sporách je jádro jedno
- Počet chromozomů v haploidním jádře – 7až40

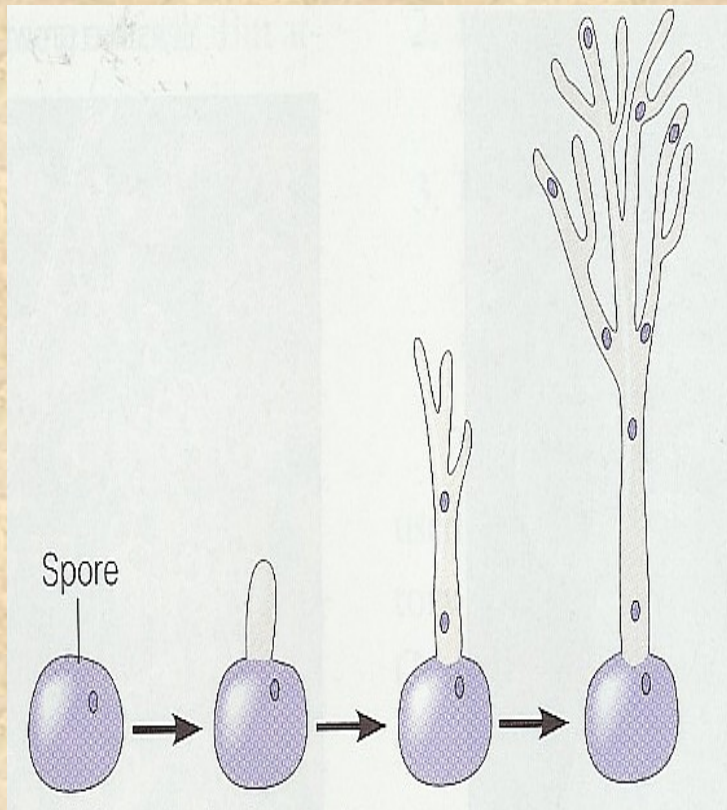

Základní cytoplazma

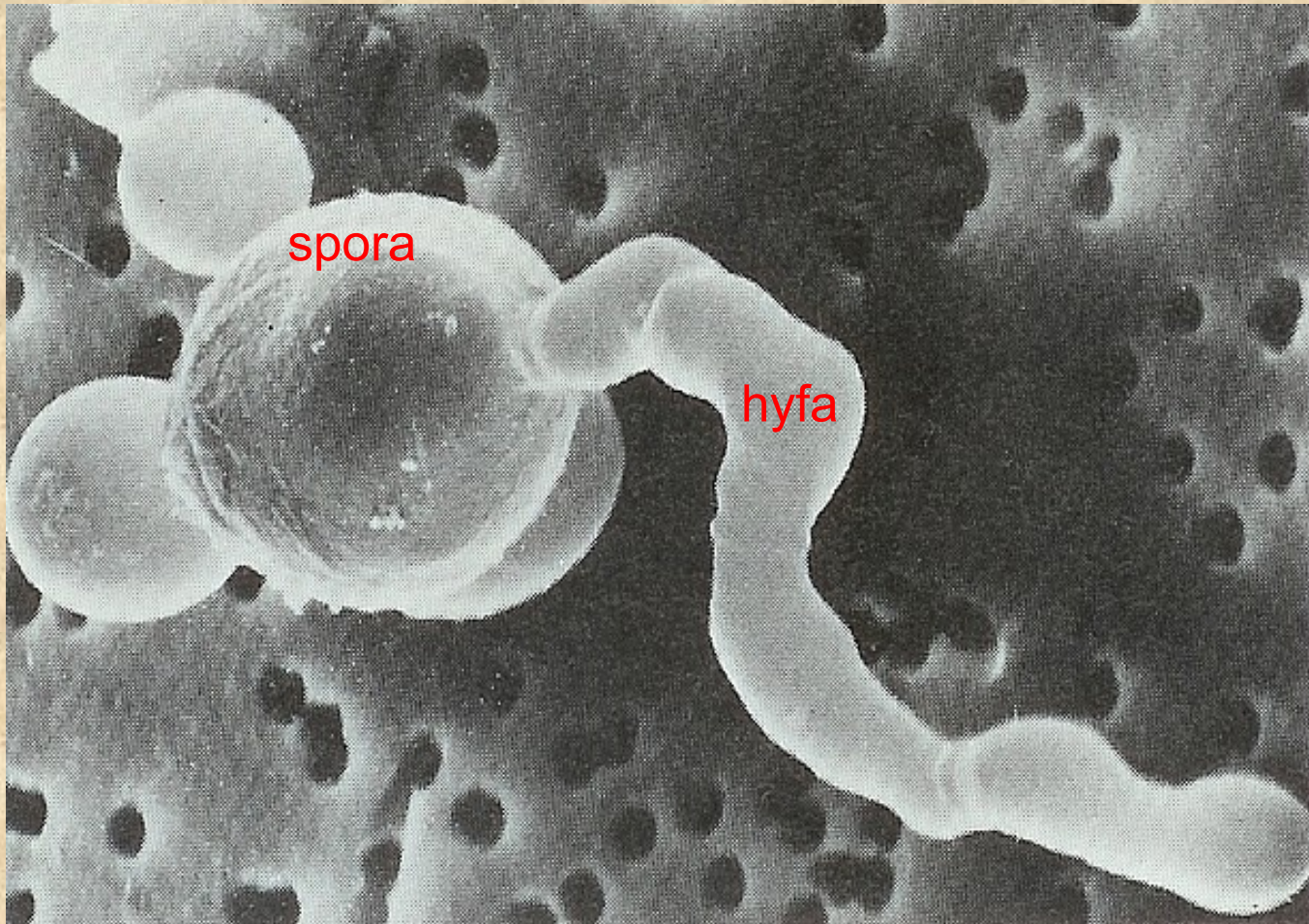
- Složením a funkcí se neliší od cytoplazmy kvasinek
- Hlavní zásobní látkou jsou lipidy
- Lipidy jsou ukládány ve vakuole, základní cytoplazmě
- U starších buněk jsou lipidy z buněk uvolňovány a mohou být zaměněny za spory

Mycelium

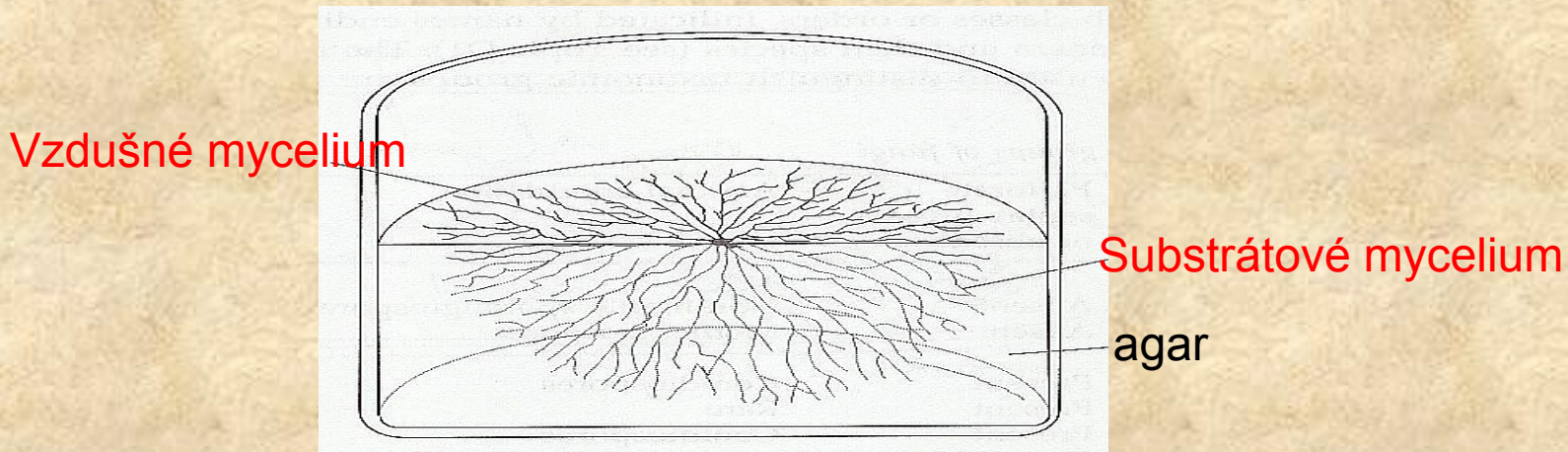
- Spora
- Hyfa
- Postupné větvení
- Mycelium – spleť hyf
- Skleromycelium – tvrdý polokulovitý útvar tvořený hustou spleťí hyf
- Stroma – kožovitá spleť hyf

Klíčení spory - *Cephalosporium*

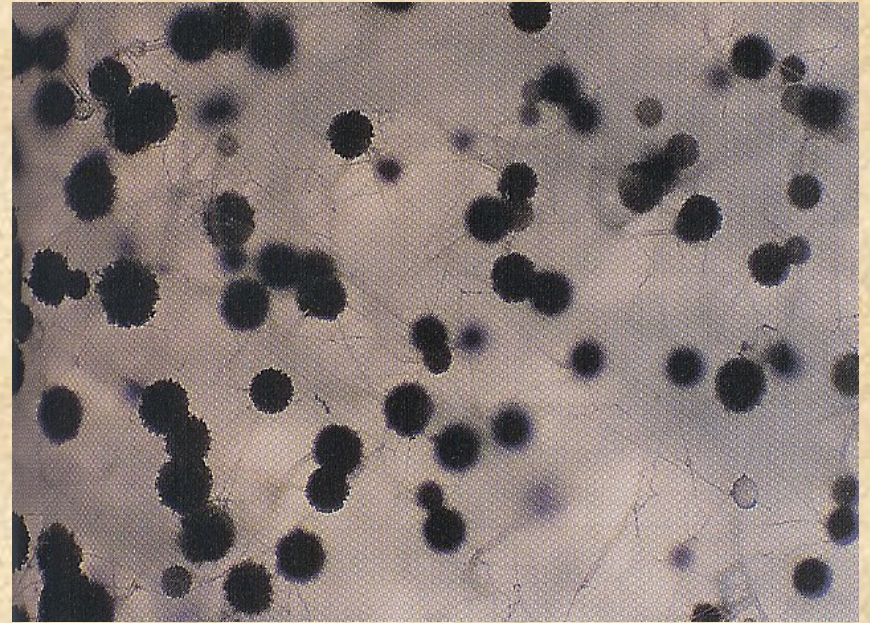
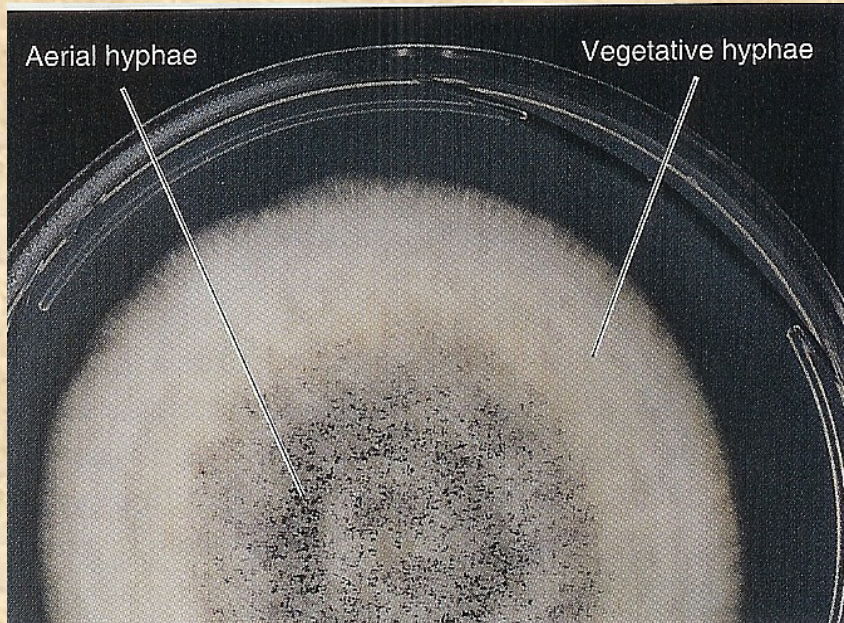
x 6000

Mycelium substrátové a vzdušné

Hyfy *Aspergillus niger*

- Vzdušné mycelium s vegetativními sporami

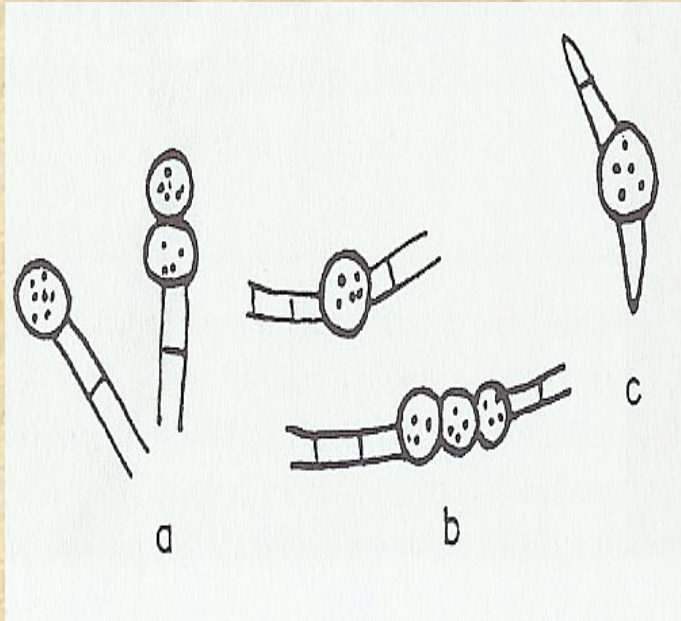
Rozmnožování mikromycet

- Vegetativní
- Pohlavní

Rozmnožování mikromycet - **vegetativní**

- Rozrůstáním hyf
- Vegetativní spory
se tvoří na
  - vegetativních hyfách
  - fruktifikačních orgánech
    - exospory
    - endospory

Vegetativní spory na - vegetativních hyfách

- a - koncové
- b - interkalární
- c – v makrokonidii

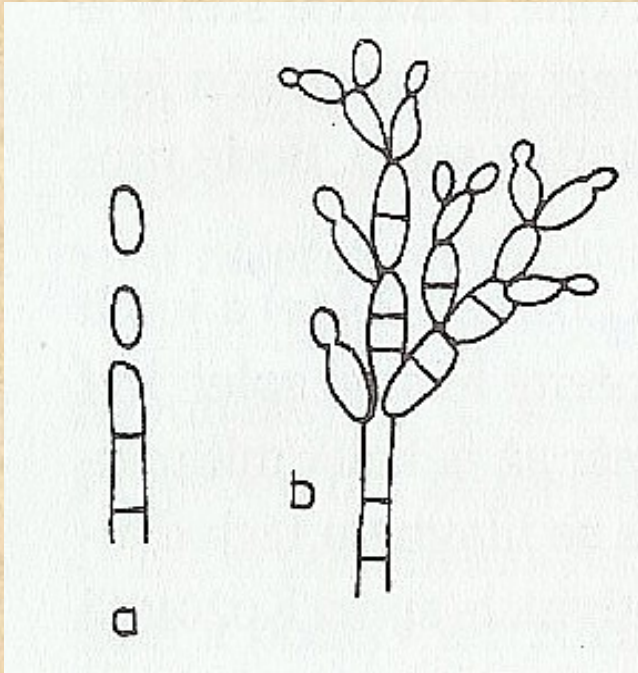
Chlamydospory

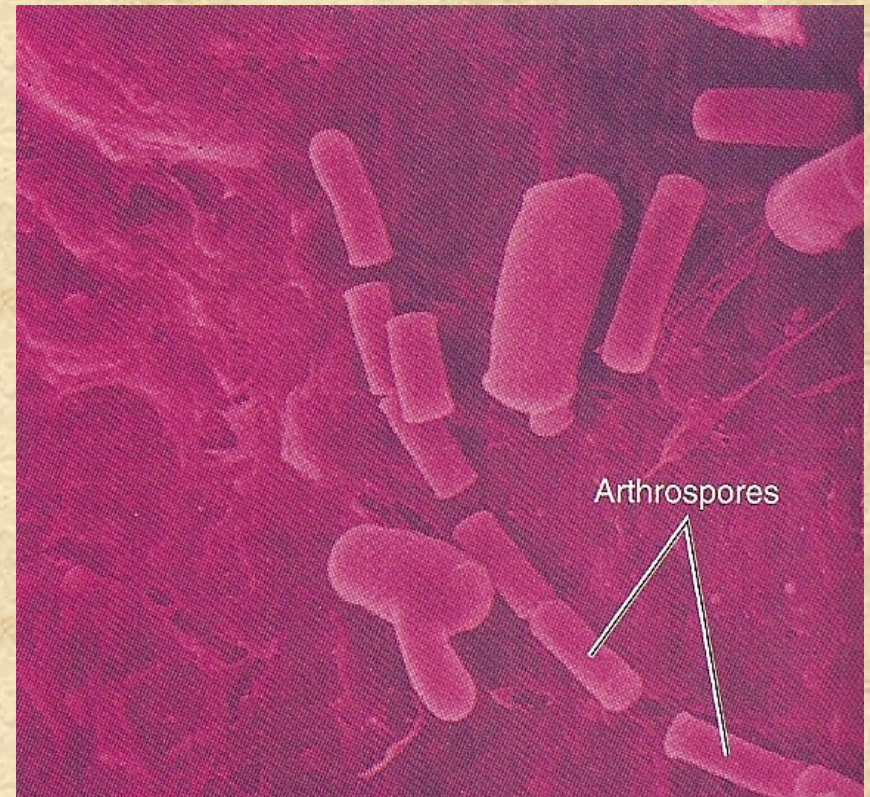
Chlamydospory – silný obal kolem jednotlivých buněk (cytoplazma je silně zahuštěna) –přečkání nepříznivých podmínek

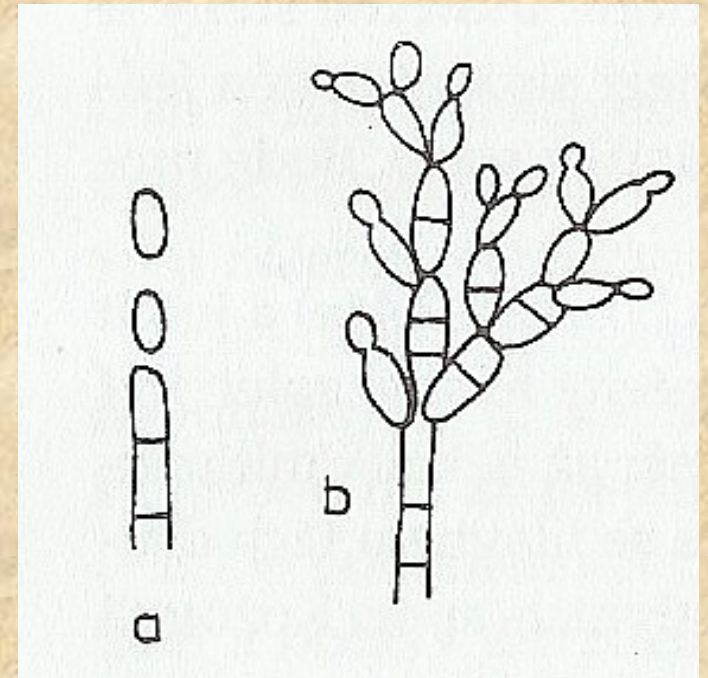
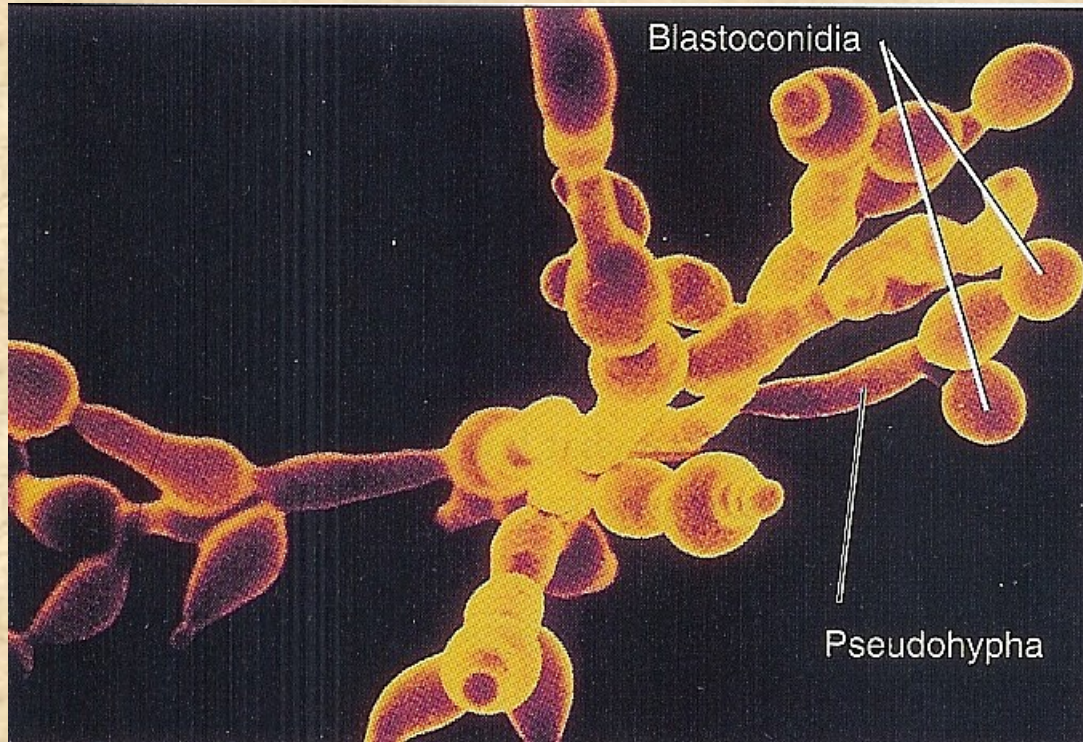
Vegetativní spory na - vegetativních hyfách

a – **oidie (artrospory)**
vznikají rozpadem vláken

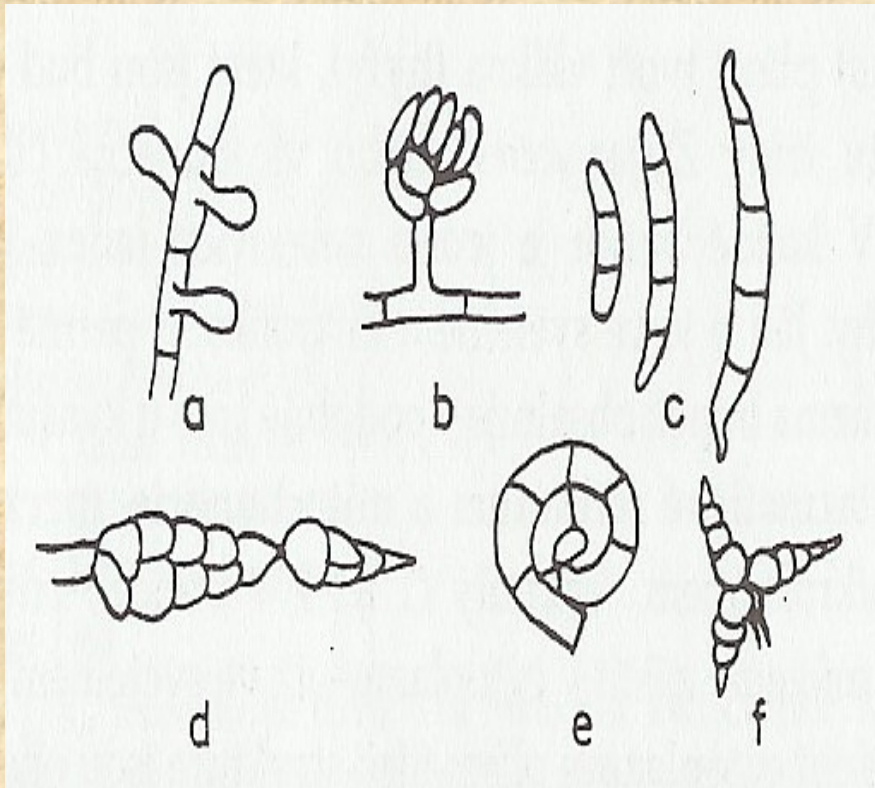
Vegetativní spory na - vegetativních hyfách

b – **blastospory** (vytváří se pučením buněk)

Tvar a umístění exospor

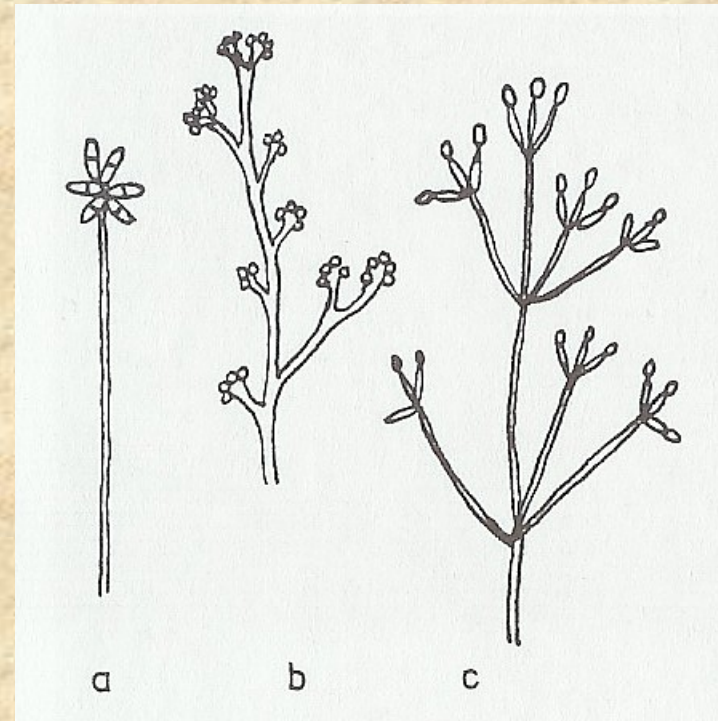
Mikrokonidie a makrokonidie

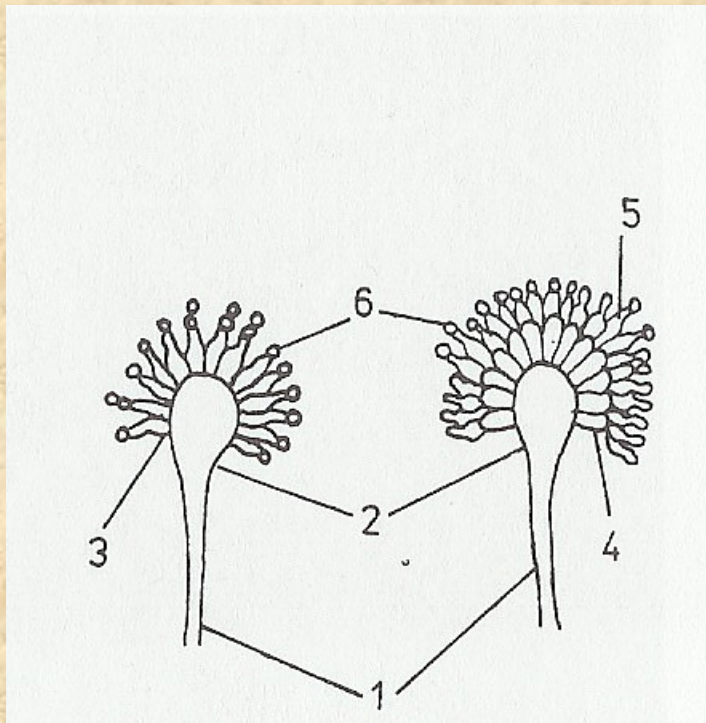
- a – jednotlivé spory na septovaném myceliu (*Sporotrichum*)
- b - nepravá palička vzniklá z řetízku spor (*Cephalosporium*)
- c – rohlíčkové makrokonidie (*Fusarium*)
- d – řetízek příčně a podélně septovaných makrokonidií (*Alternaria*)
- e – spirálovitá makrokonidie (*Helicoma*)
- f – hvězdicovitá makrokonidie

Typy konidioforů

- Jednoduchý - **a**
(*Trichothecium* sp.)
- Nepravidelně větvený - **b**
(*Botrytis cinerea*)
- Přeslenovitě větvený - **c**
(*Verticillium* sp.)

Typy konidioforů - *Aspergillus*

1 – konidiofor

2 – vezikula

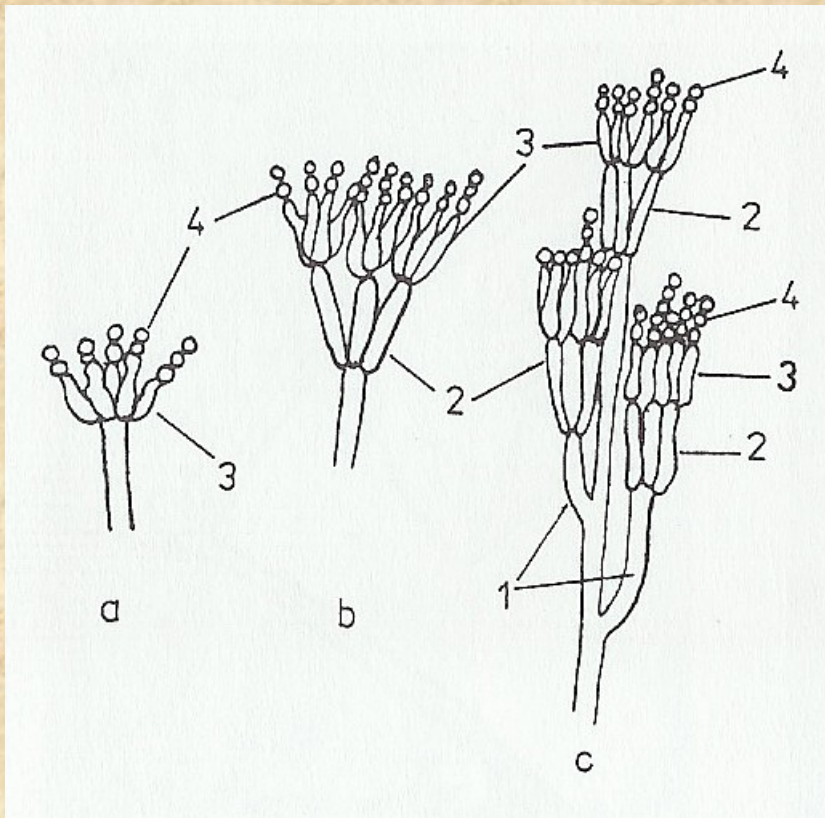
3 – fialidy

4 – metuly (primární fialidy)

5 – sekundární fialidy

6 - konidie

Typy konidioforů - *Penicilium*

a – sekce

Monoverticillata

b – sekce

Biverticillata Symetrica

c – sekce

Asymetrica

1 - větve

2 - metuly

3 - fialidy

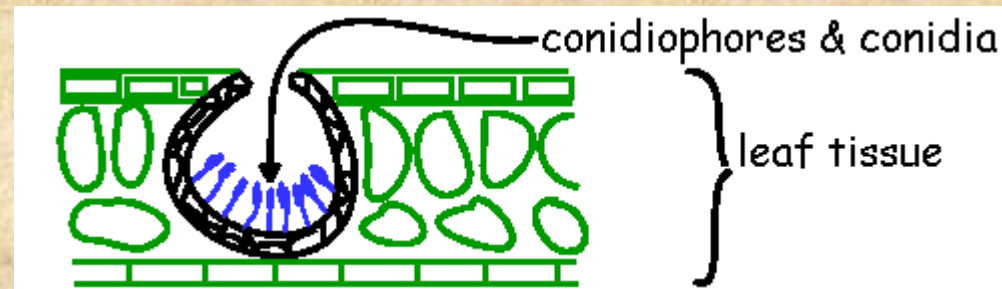
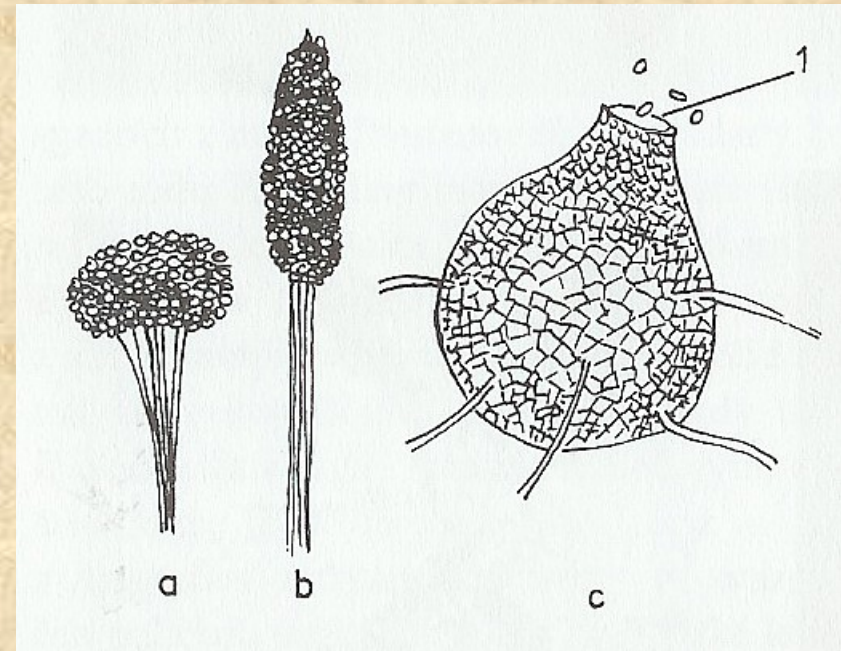
4 - konidie

Zvláštní uspořádání konidioforů

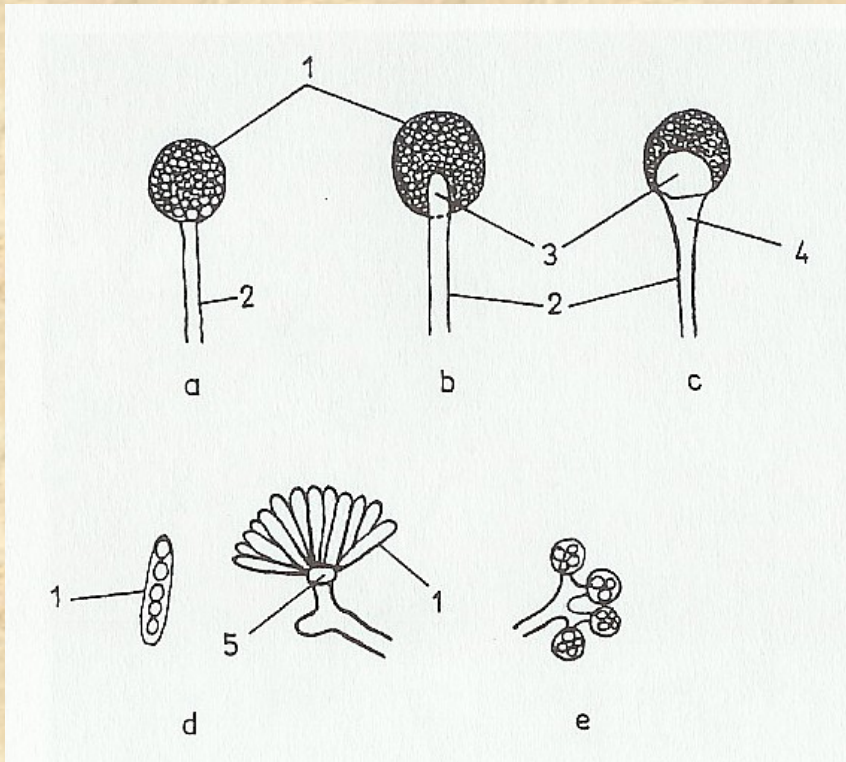

Cladonia pyxidata - pyknidia

- a – **koremium** ze stejně dlouhých konidioforů
- b – **koremium** z různě dlouhých konidioforů
- c – **pyknidium**
1 - ostiola

Rozmnožování mikromycet - vegetativní – endospory ve sporangiu

- 1 - sporangium
- 2 - sporangiofor
- 3 - kolumela
- 4 - apofýza
- 5 - bazální buňka

a – bez kolumely
(*Mortierella*)

b – s kolumelou (*Mucor*)

c – s kolumelou a
apofýzou (*Rhizopus*)

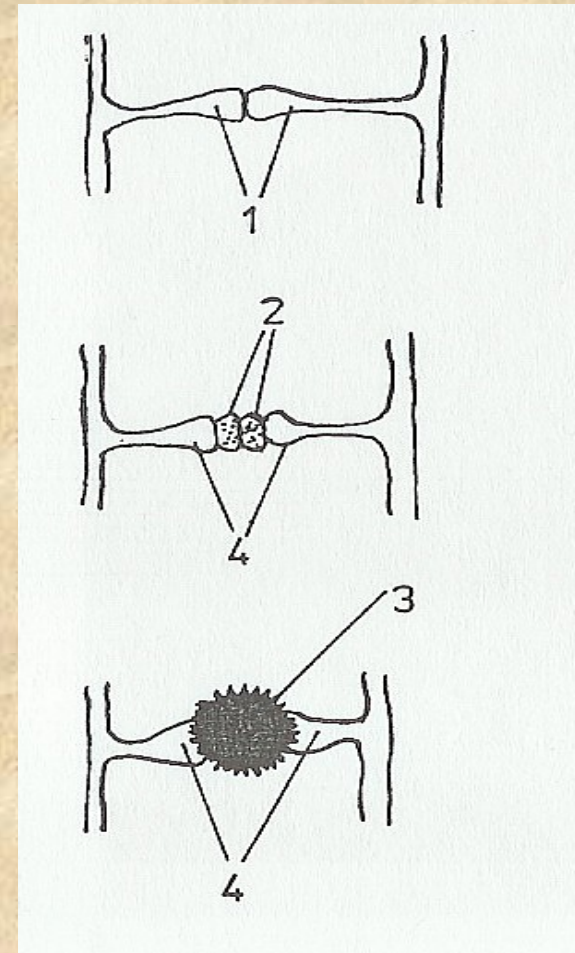
d - válcovitá sporangia
(*Piptocephalis*)

e – sporangioly
(*Thamnidium*)

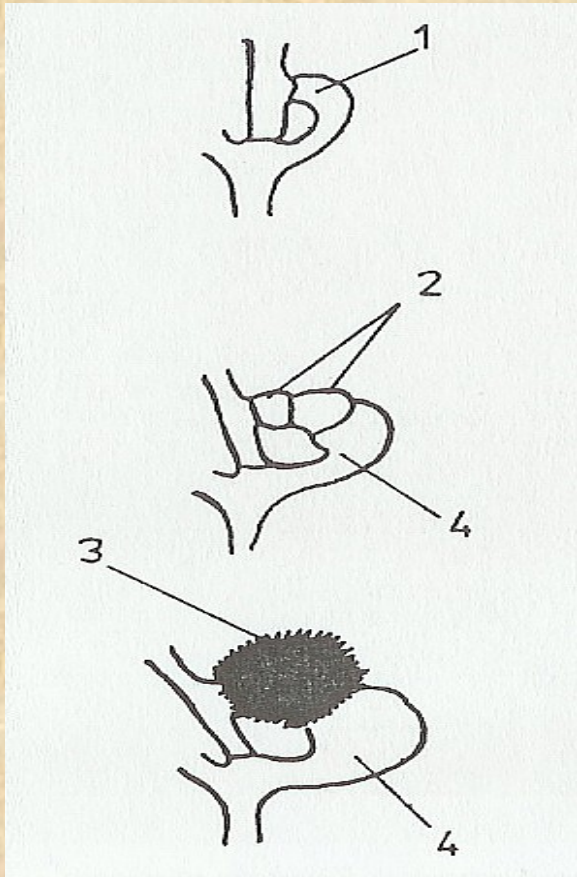

Rozmnožování mikromycet - pohlavní → izogamní žebříkovité spájení

- 1 – prometangium
- 2 – gametangium
- 3 – zygospora
- 4 - suspenzor

Rozmnožování mikromycet - pohlavní → heterogamní spájení

- 1 – prometangium
- 2 – gametangium
- 3 – zygospora
- 4 - suspenzor

Tvorba askospor a bazidiospor

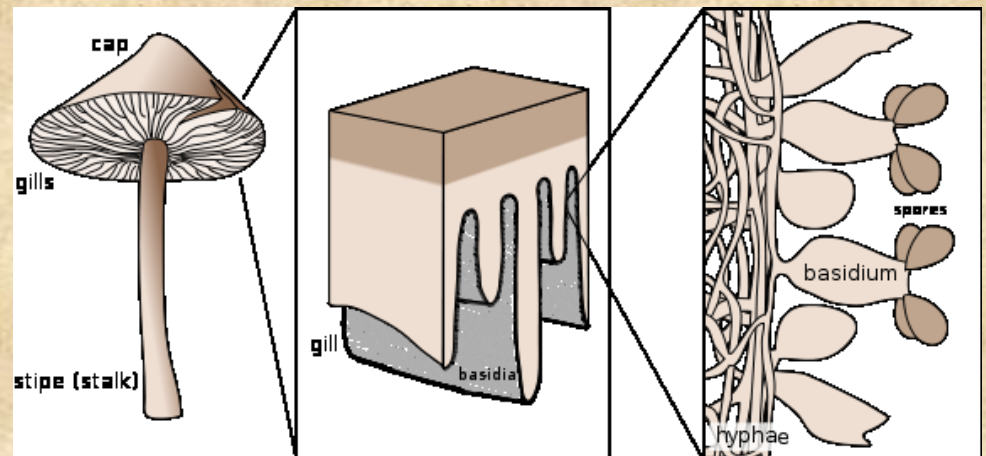
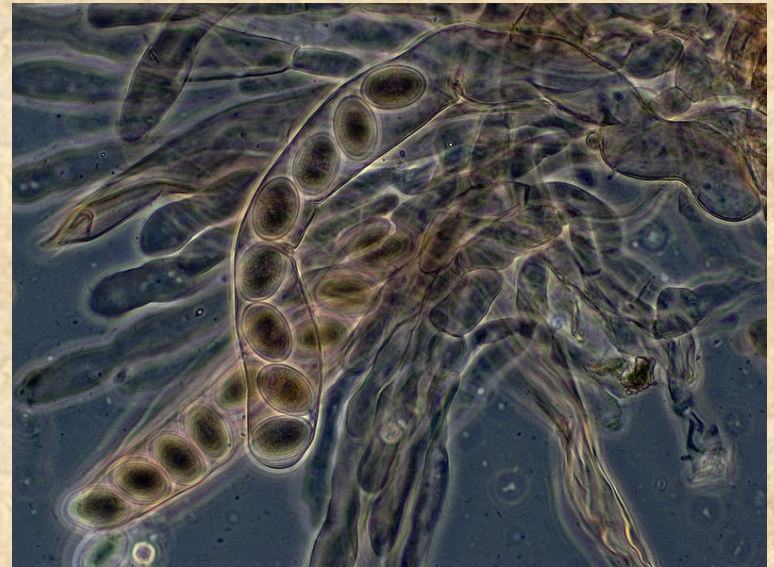
Mature zygospore between suspensors

Ascus with 3 ascospores

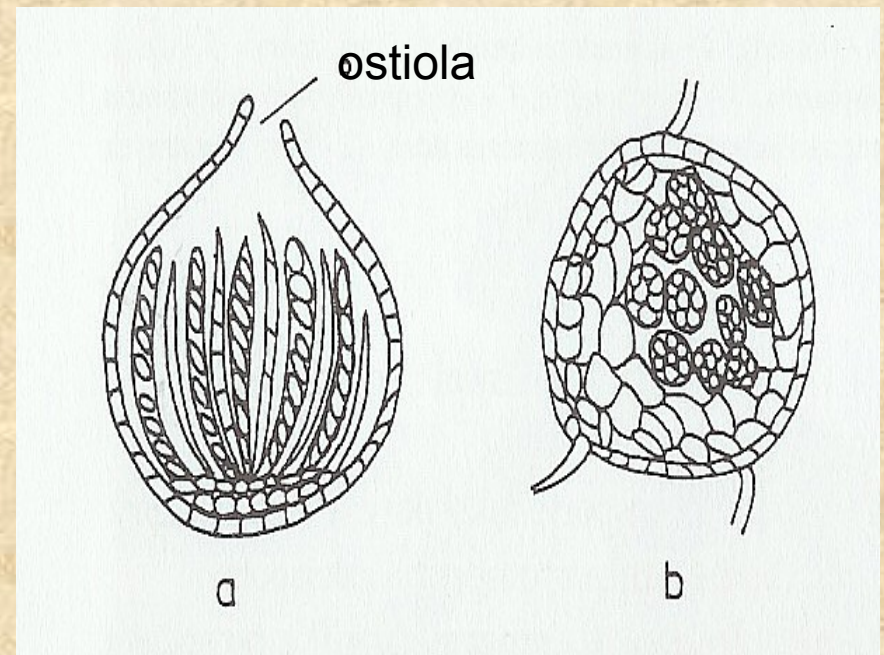
Basidium with 4 basidiospores

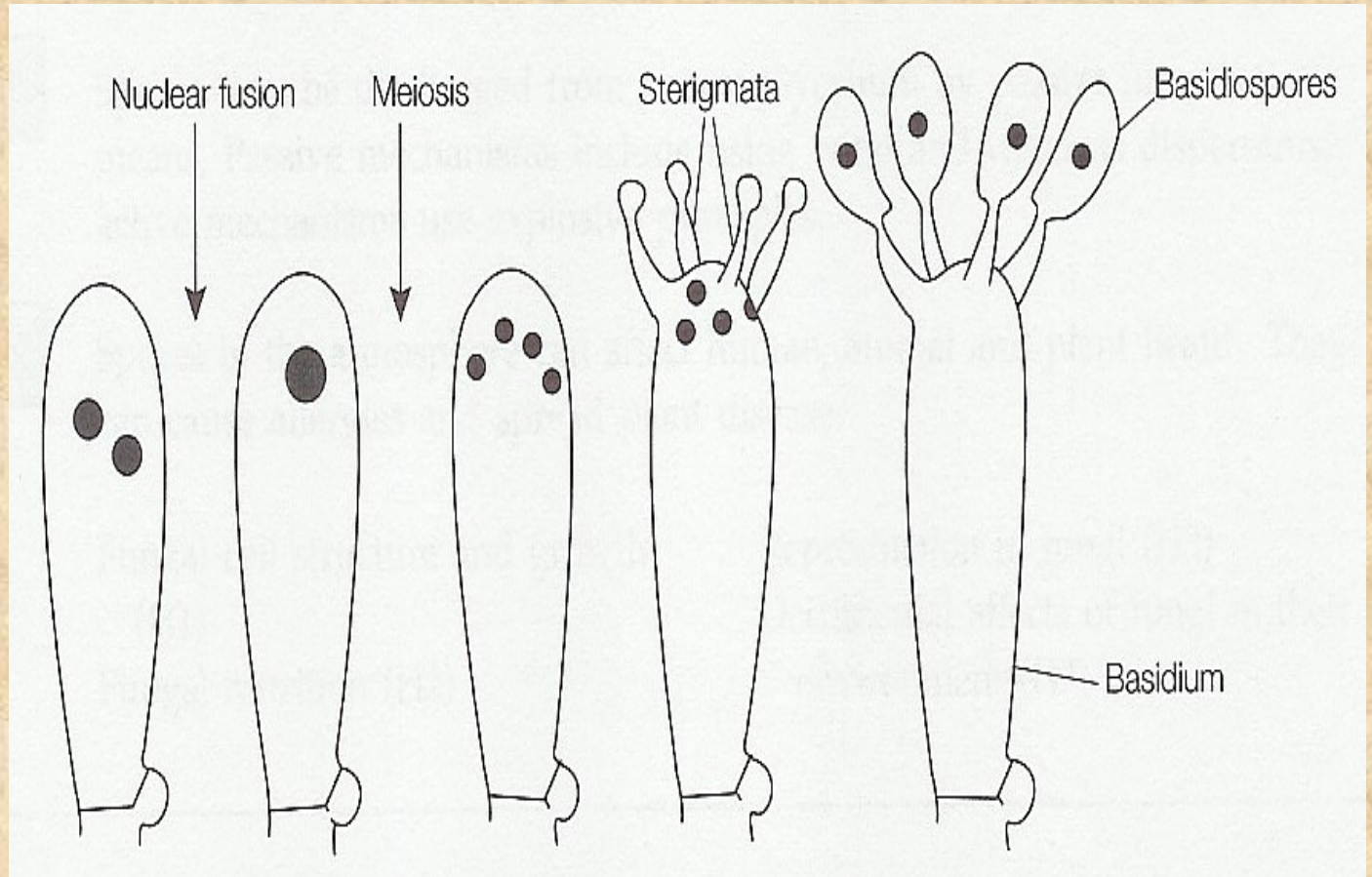
Umístění askospor

a – v peritheciu

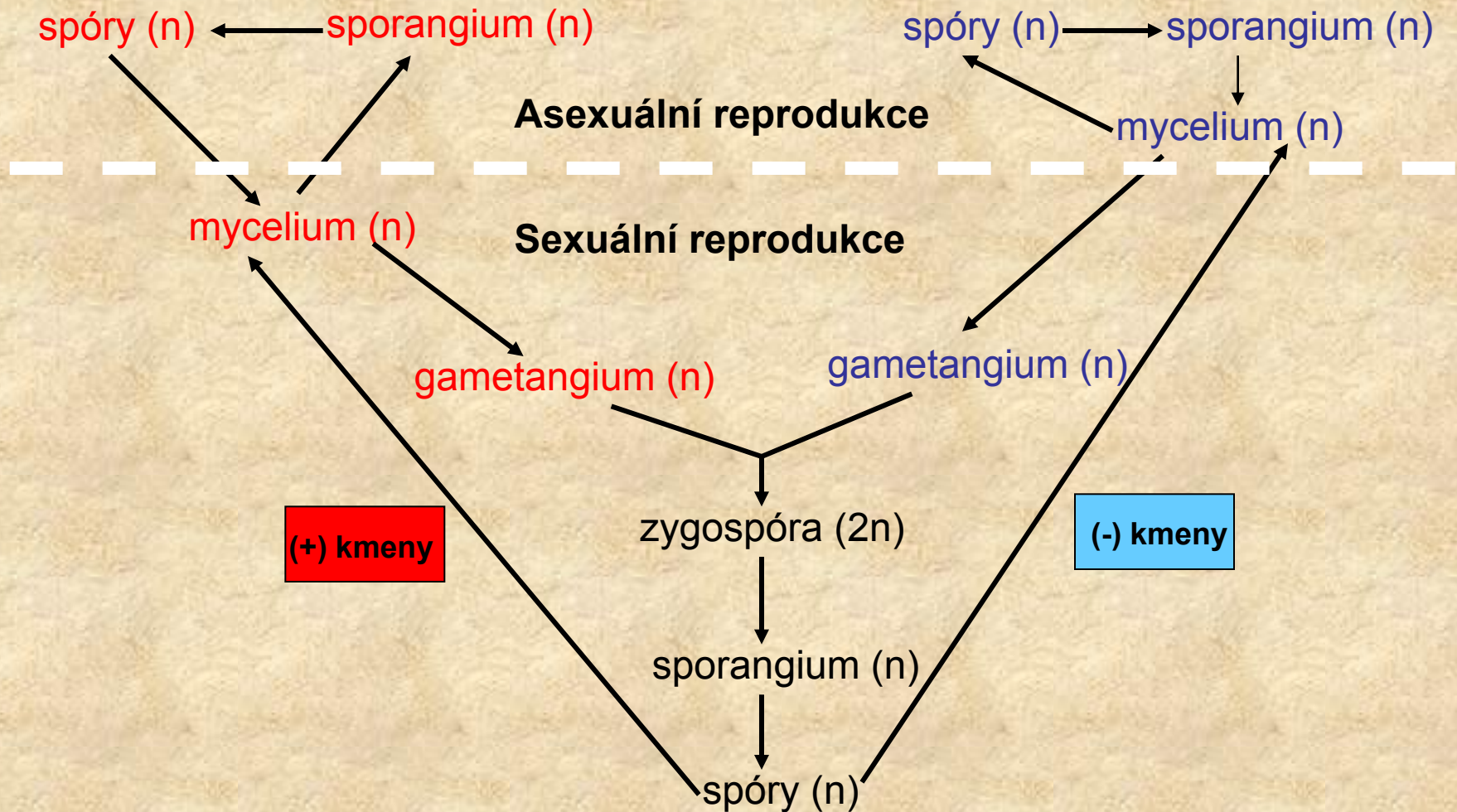
b – v kleistotheciu

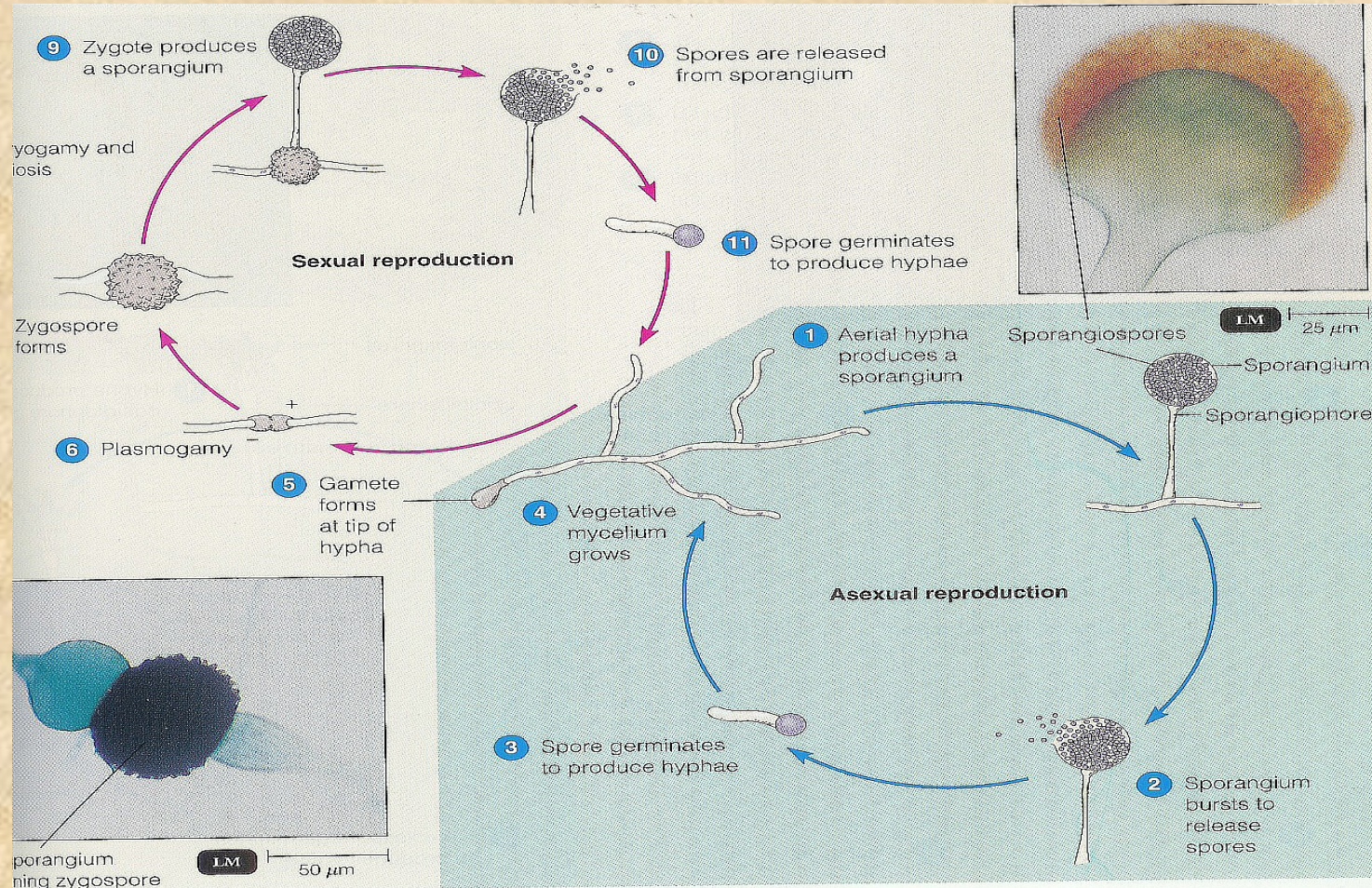
Tvorba bazidiospor

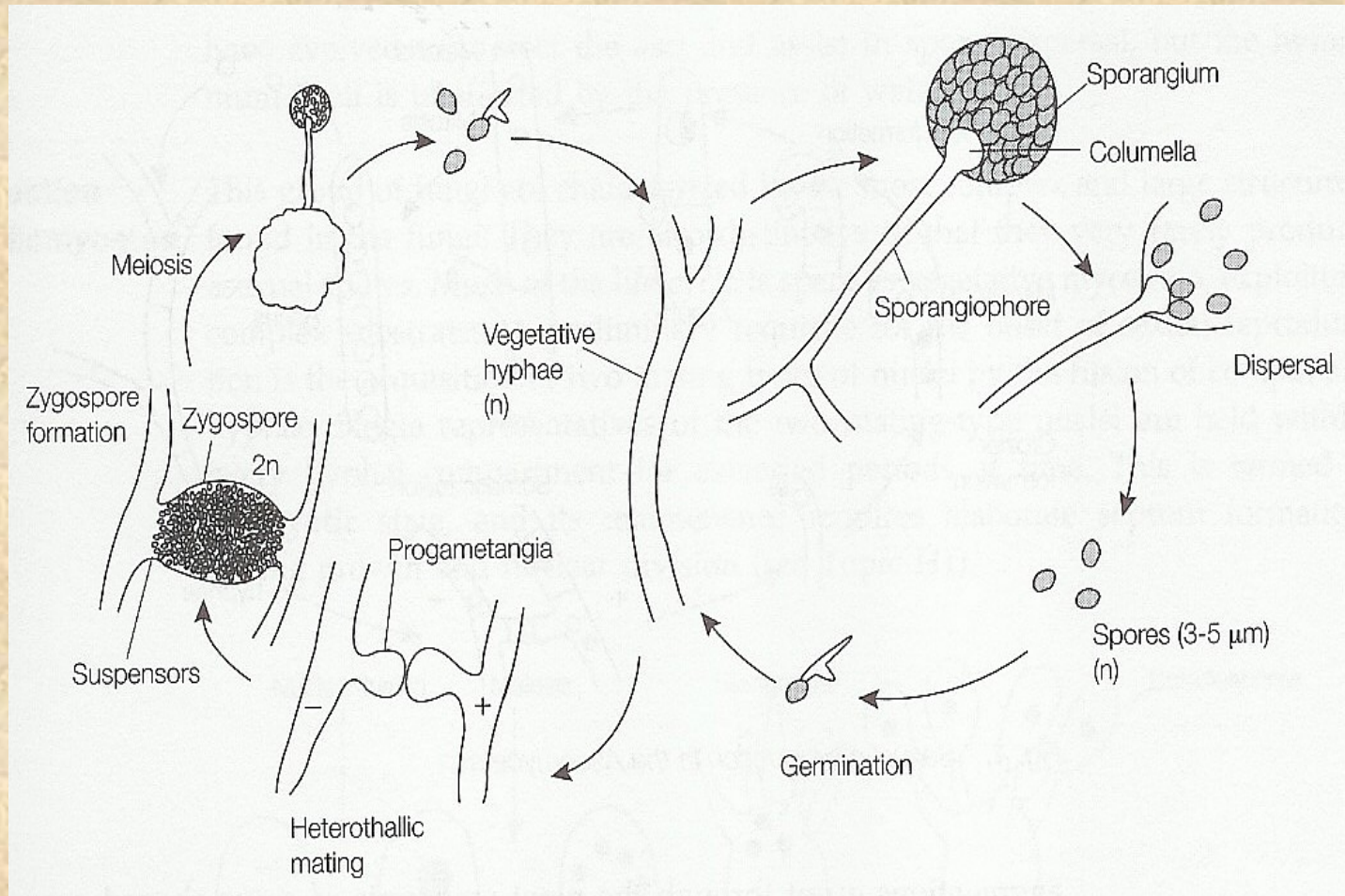
Životní cyklus

Životní cyklus **zygomycet** (*Rhizopus*)

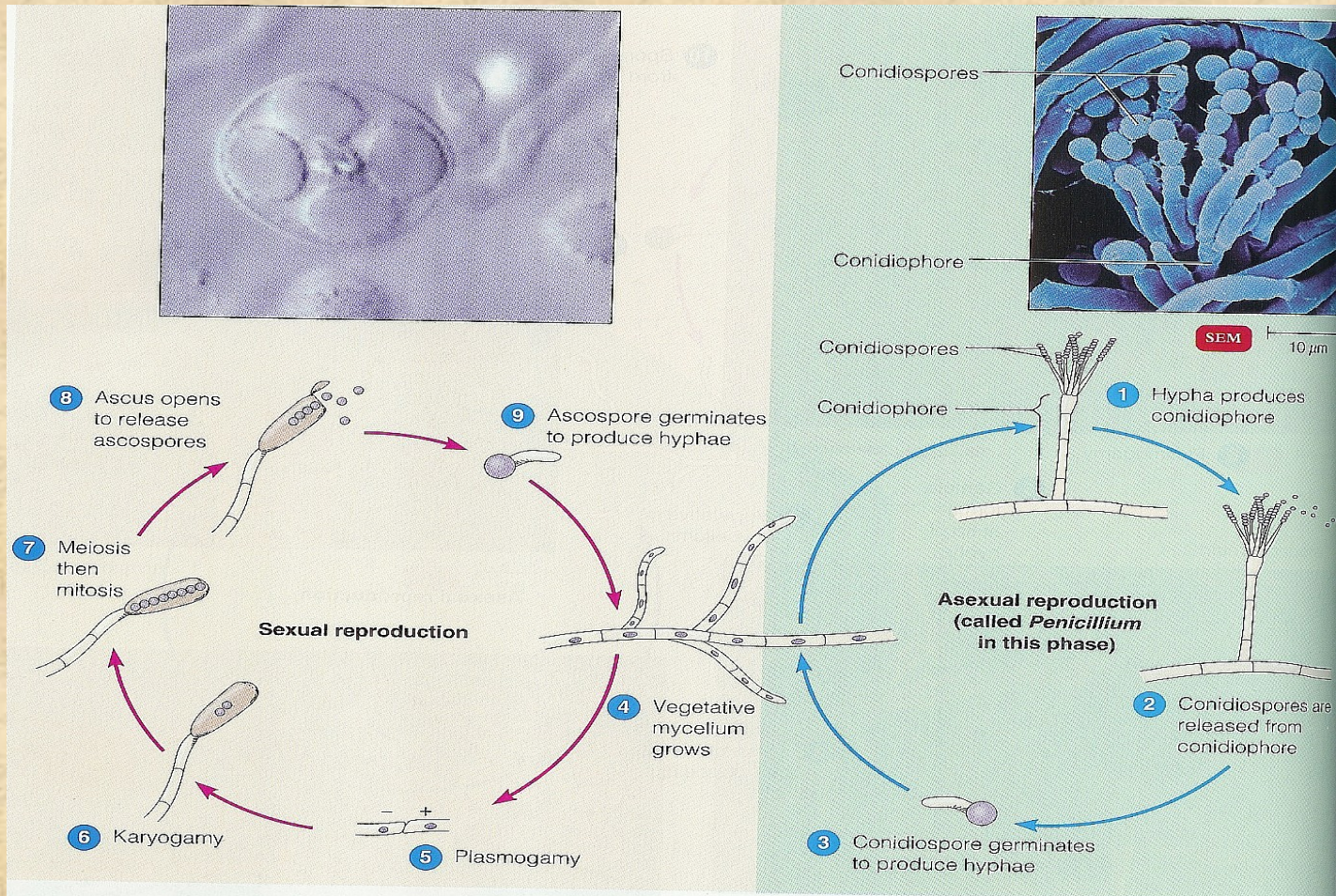

Životní cyklus zygomycet

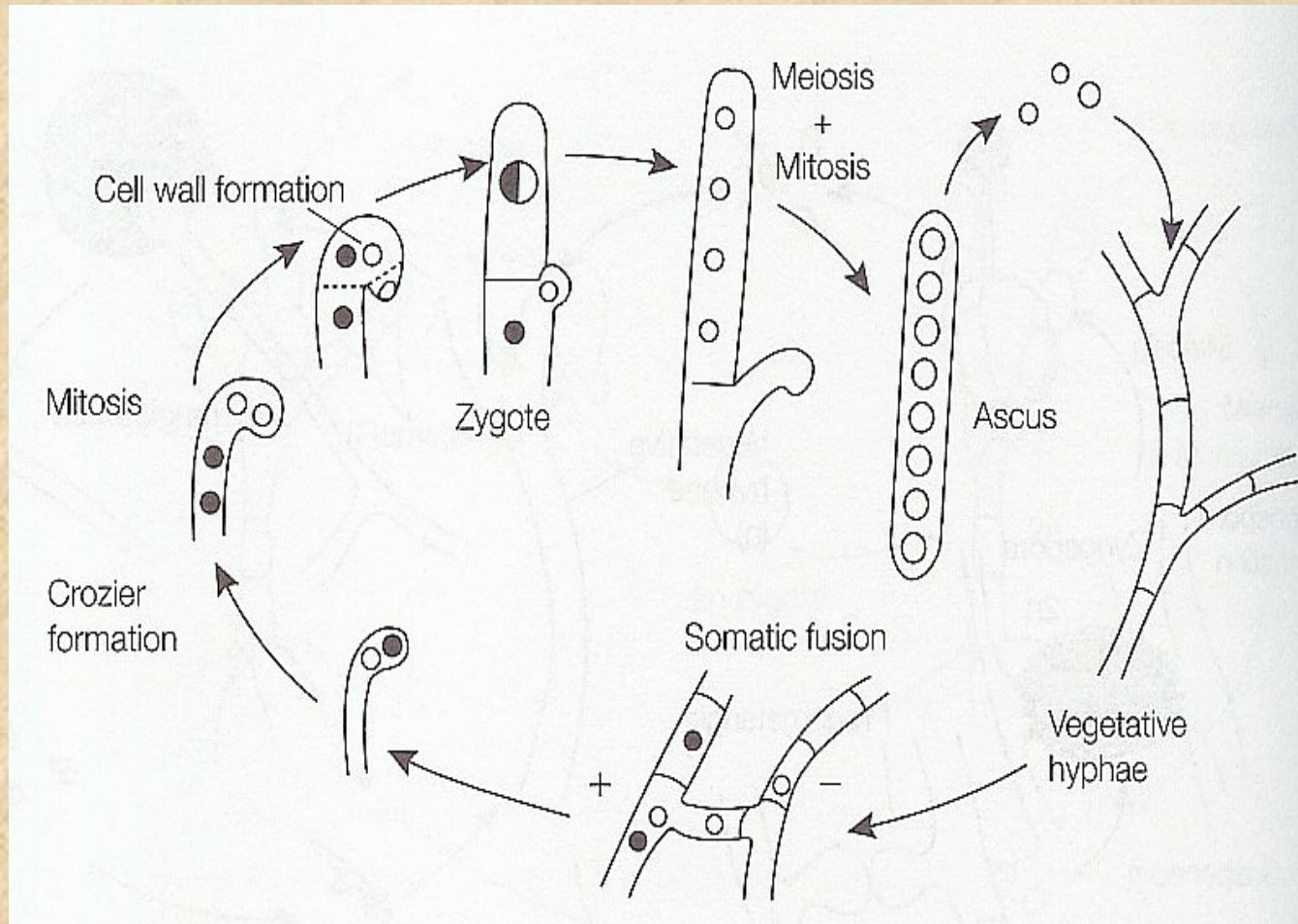

Životní cyklus askomycet (*Eupenicillium*)

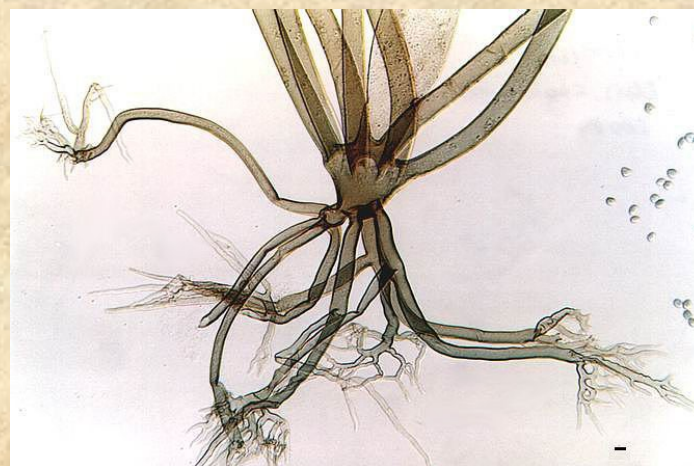
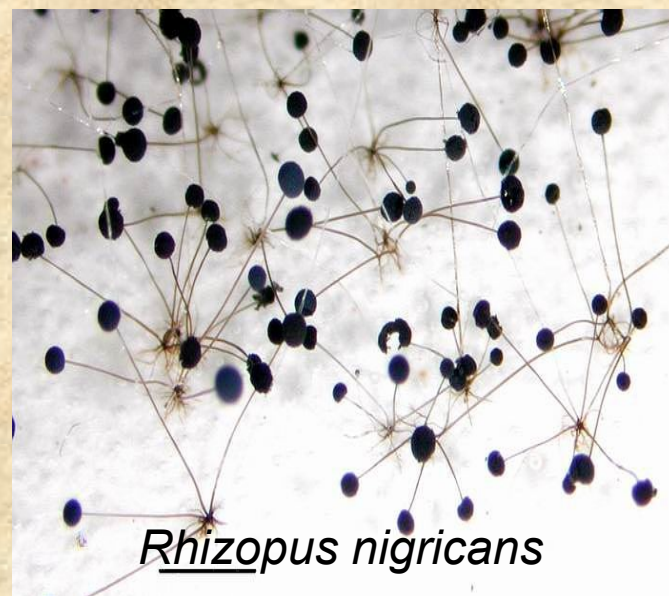
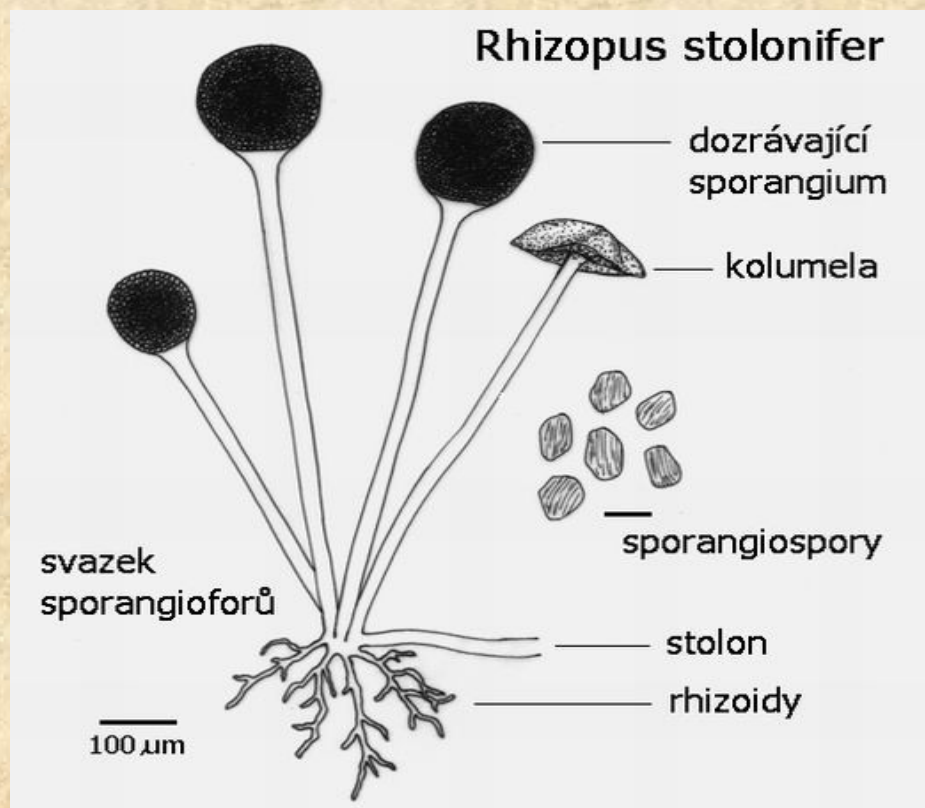
Životní cyklus askomycet

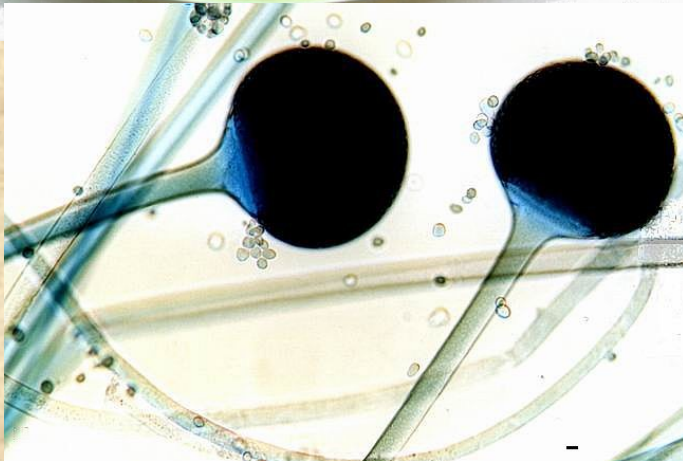
Nejvýznamnější zástupci

Zygomycota

- *Rhizopus*

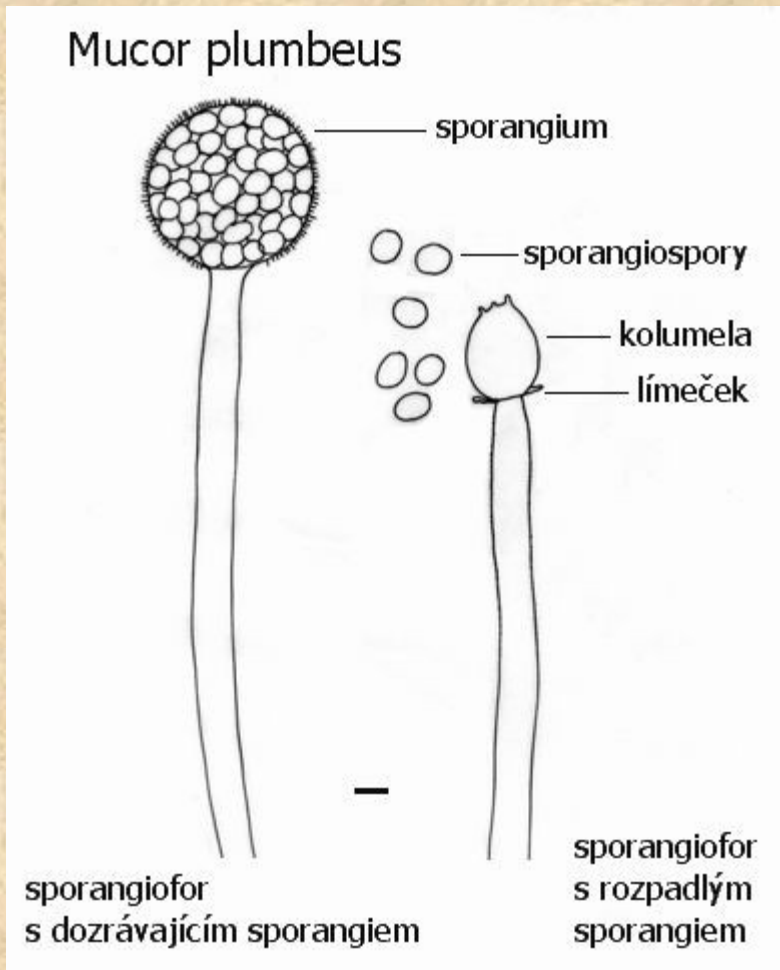

Zygomycota - *Rhizopus*

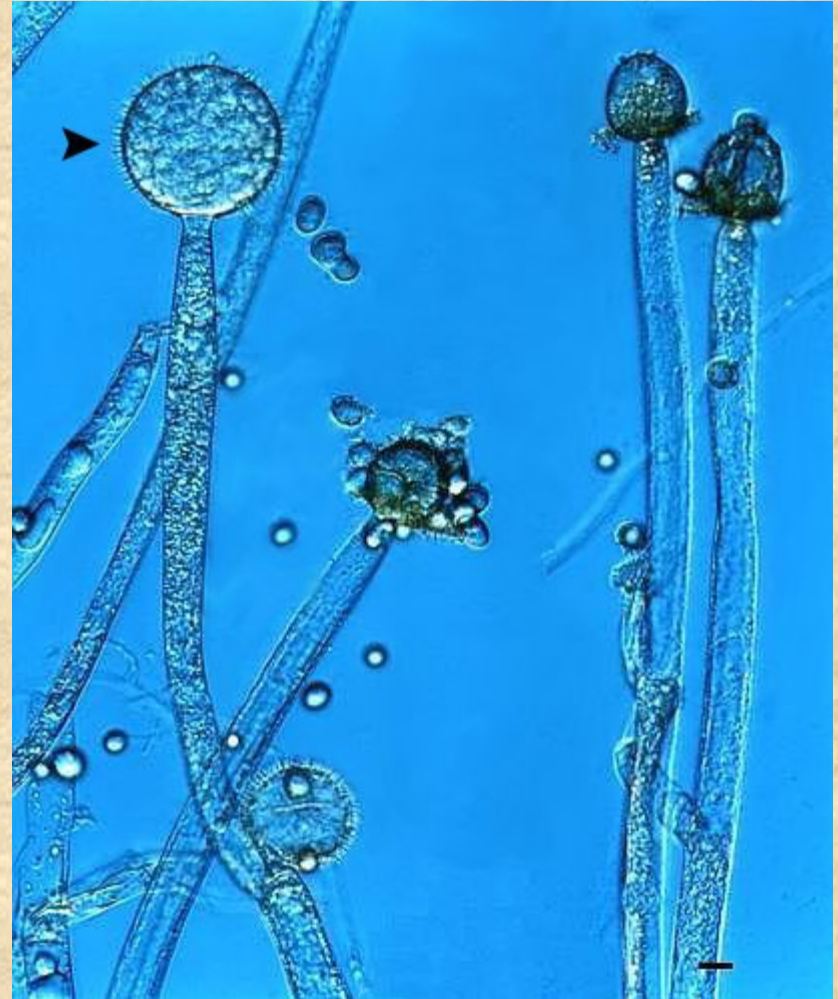
- Houba s kosmopolitním výskytem
- Častý je zvláště na potravinách nebo v krmivech, způsobuje též hnilobu ovoce
- **Neprodukuje mykotoxiny**
- V laboratoři je vzhledem ke svému rychlému růstu a snadnému šíření považována za nebezpečnou kontaminantu
- Příležitostně bývá izolován z klinického materiálu

Zygomycota - *Mucor*

Zygomycota - *Mucor*

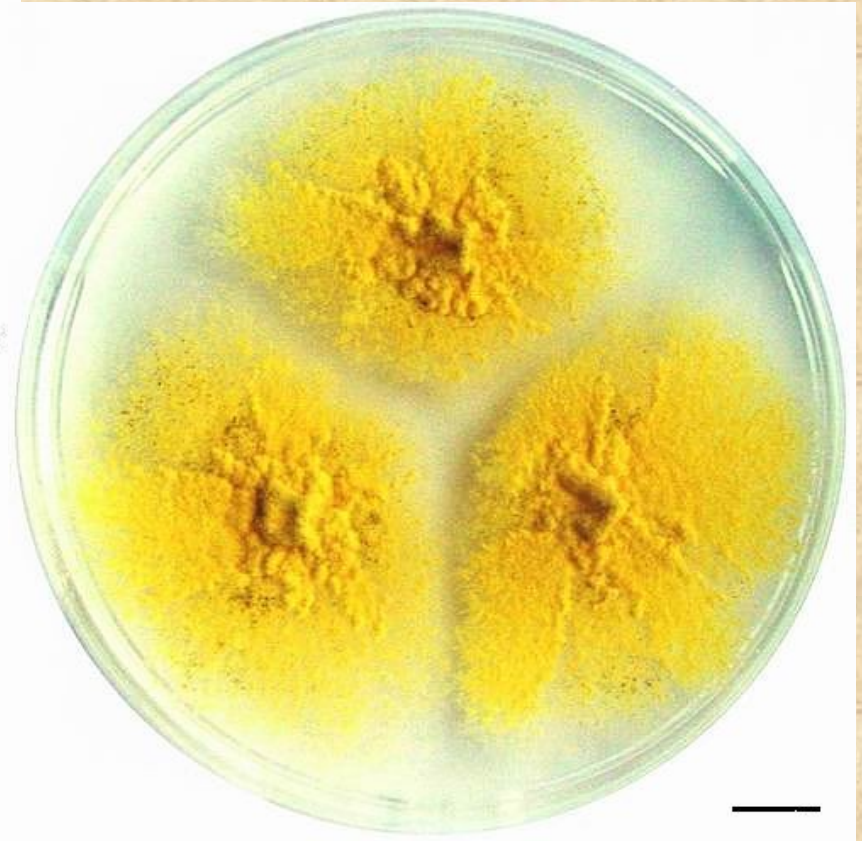
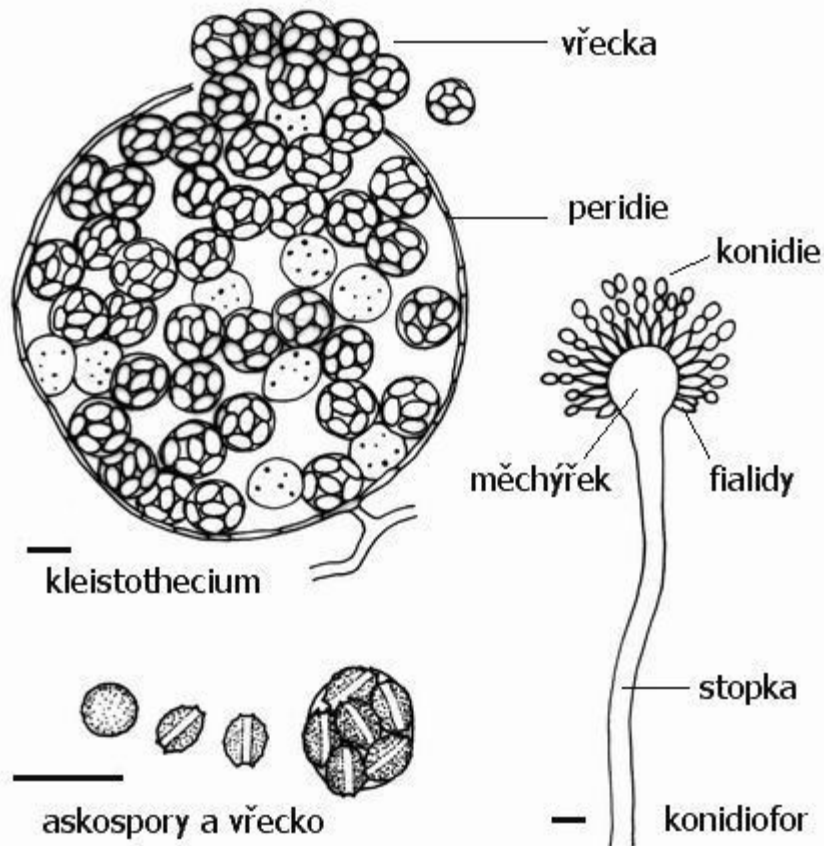
- Houba celosvětově hojně rozšířená
- Vyskytuje se v půdách, na trusu býložravců, na skladovaných obilninách apod.
- **Neprodukuje žádné mykotoxiny**

Nejvýznamnější zástupci

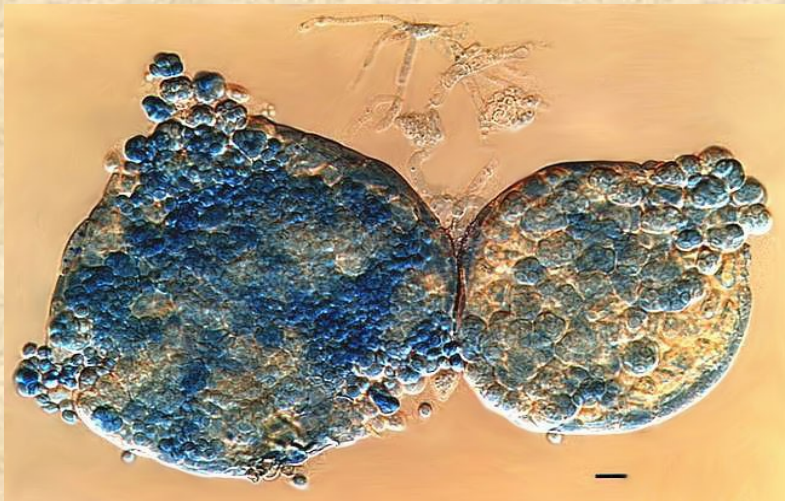
Ascomycota - *Eurotium*

Eurotium amstelodami
anamorfa *Aspergillus* vitis

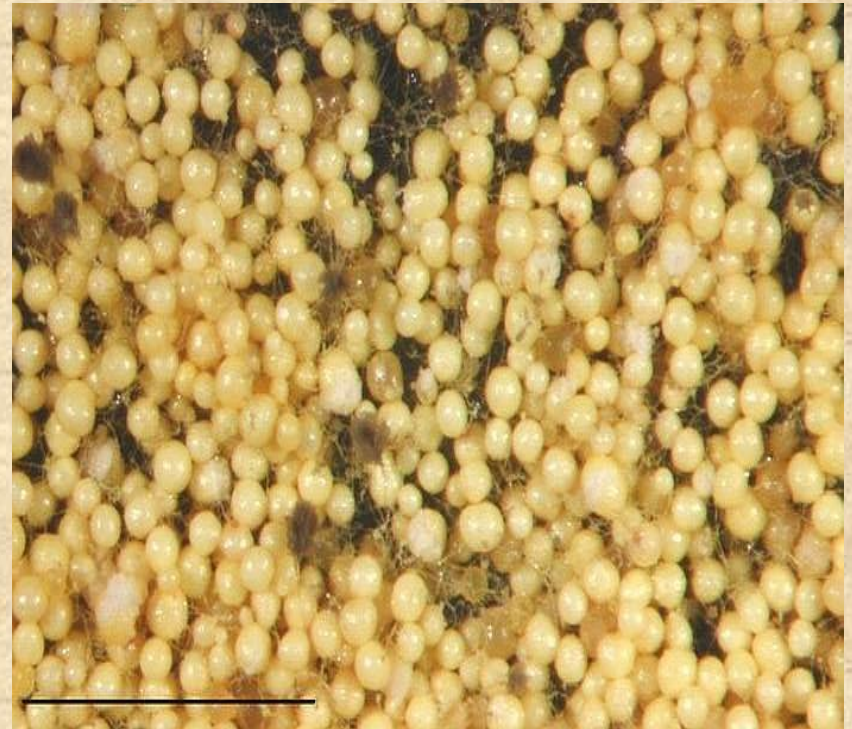

Ascomycota- *Eurotium*

- Celosvětově rozšířený druh
- Vyskytuje se zvláště na substrátech s nižším obsahem vody, např. na uskladněných obilovinách, oříscích, na plesnivém chlebě apod

Dvě prasklá kleistothecia s vřecky

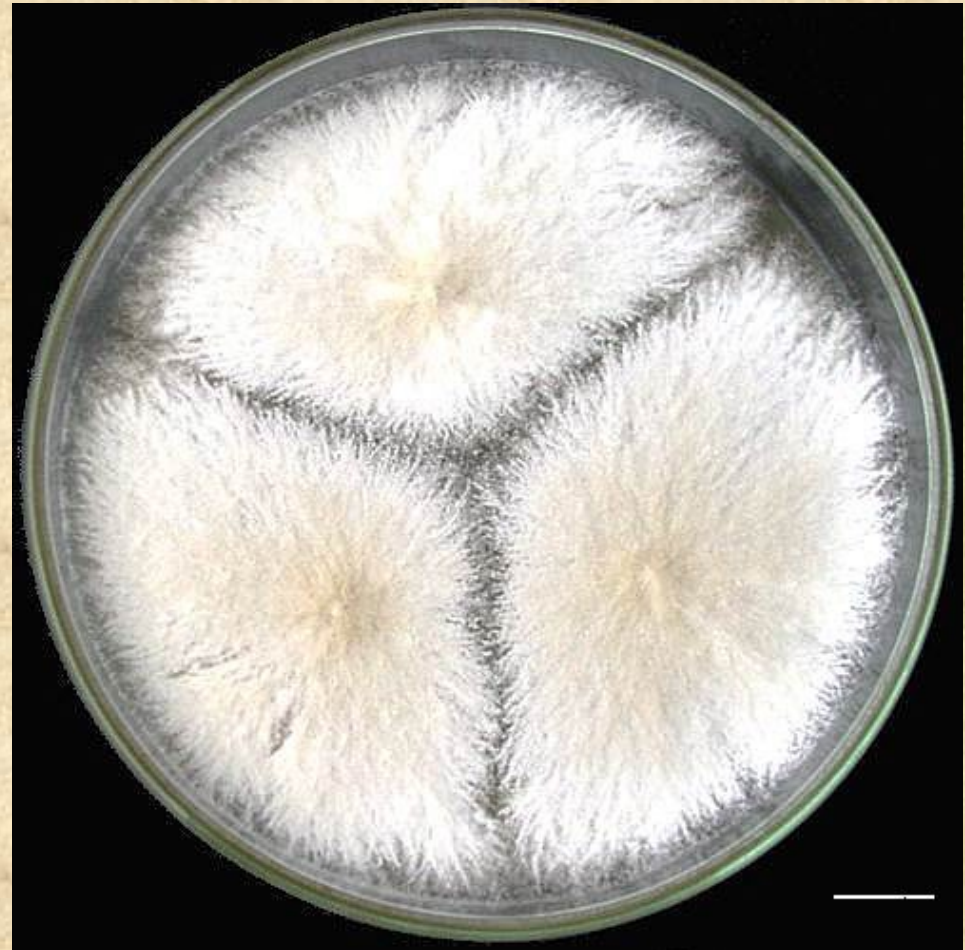
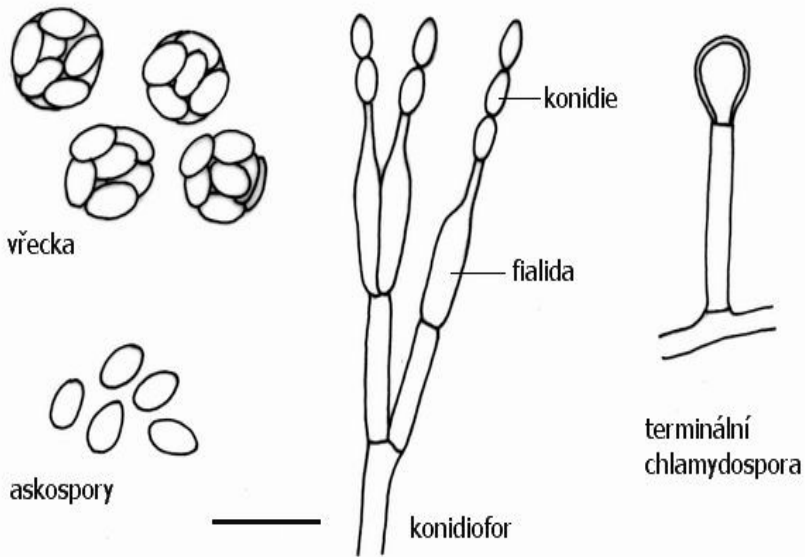
Žlutá kulovitá kleistothecia v koloniích

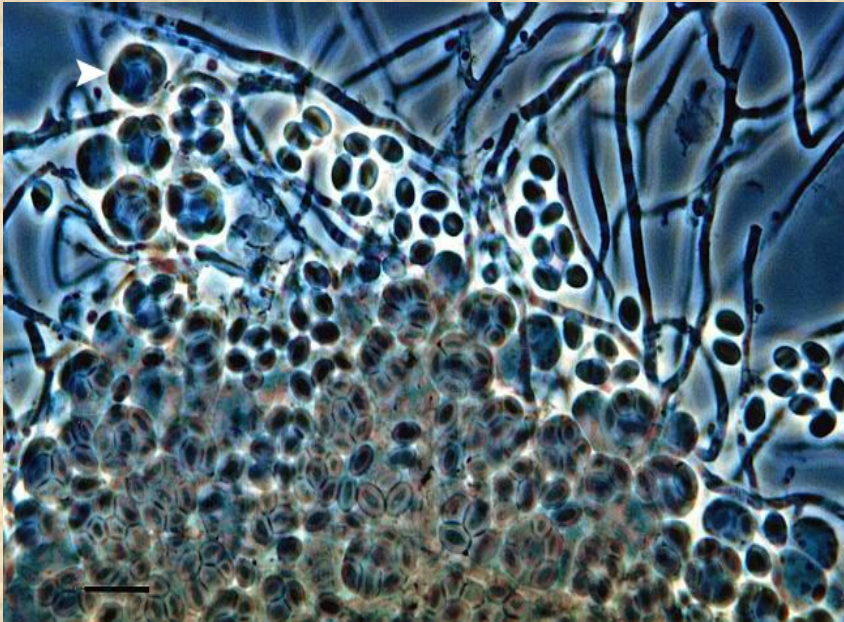
Nejvýznamnější zástupci

Ascomycota- *Byssochlamys*

Byssochlamys nivea, anamorfa *Paecilomyces niveus*

Ascomycota- *Byssochlamys*

Shluk vřecek
s askosporami na myceliu

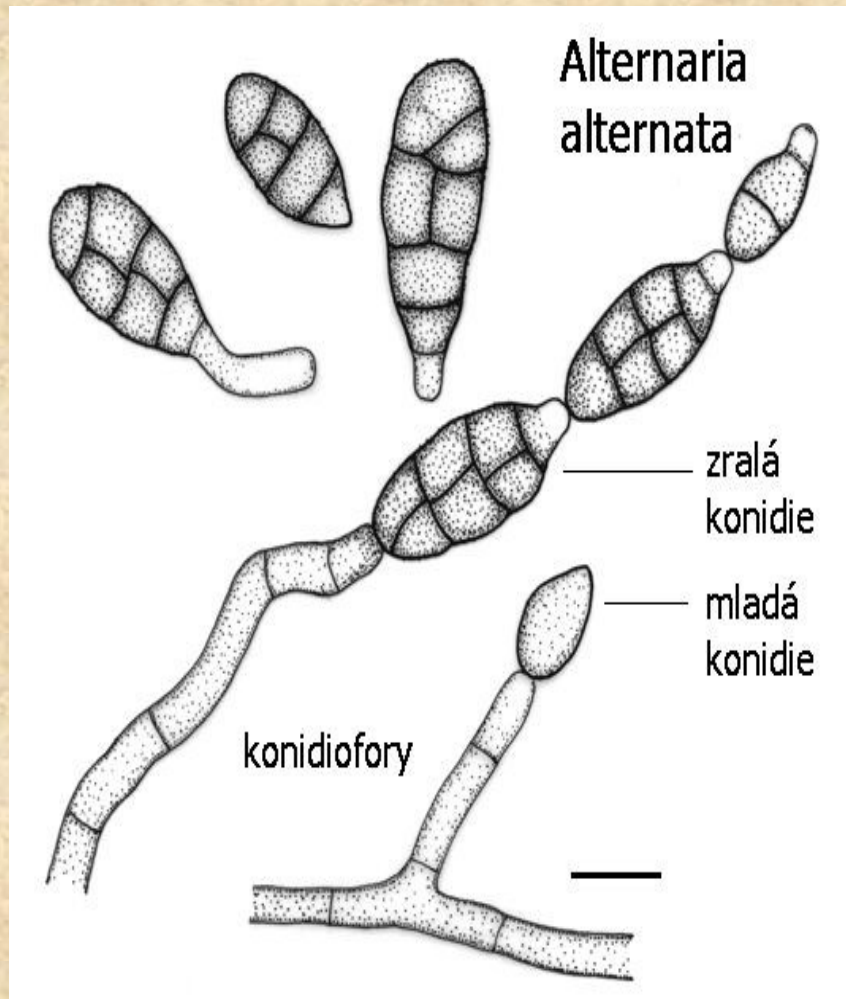
- Vyskytuje se často především na kazících se potravinách nedostatečně tepelně ošetřených (mošty, ovocné dřeně, kompoty) nebo i v krmivech
- Askospory mohou po určitou dobu přežívat i teploty vyšší než 80°C
- Některé izoláty mohou produkovat mykotoxin **patulin** (není příliš toxický, ale možná genotoxicita)

Nejvýznamnější zástupci

- Mitosporné houby –
Deuteromycetes, Fungi imperfecti

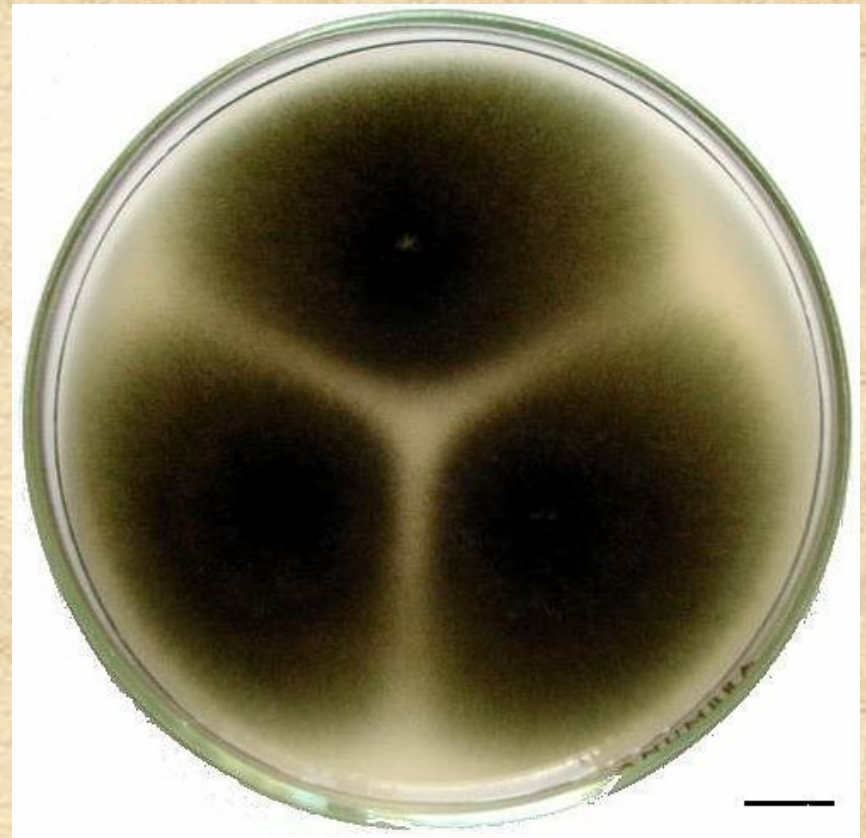
Nejvýznamnější zástupci

Deuteromycetes - *Alternaria*

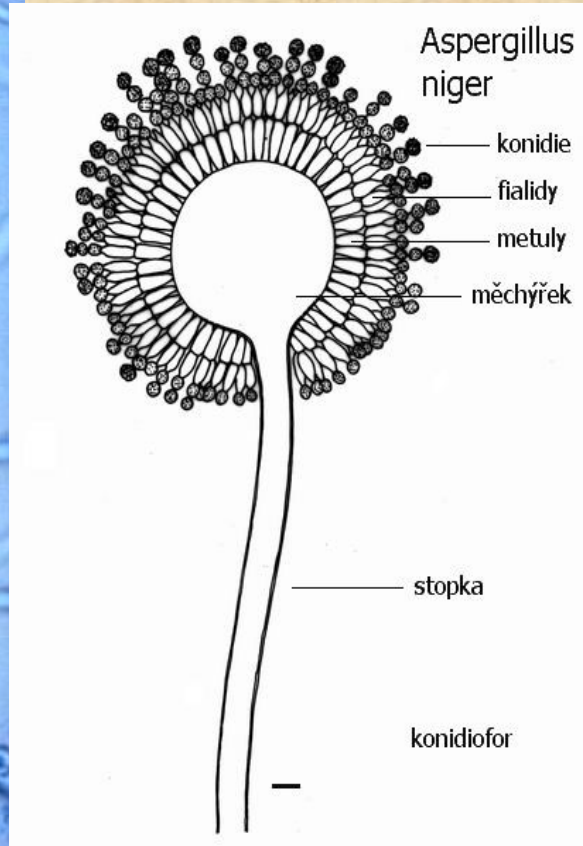
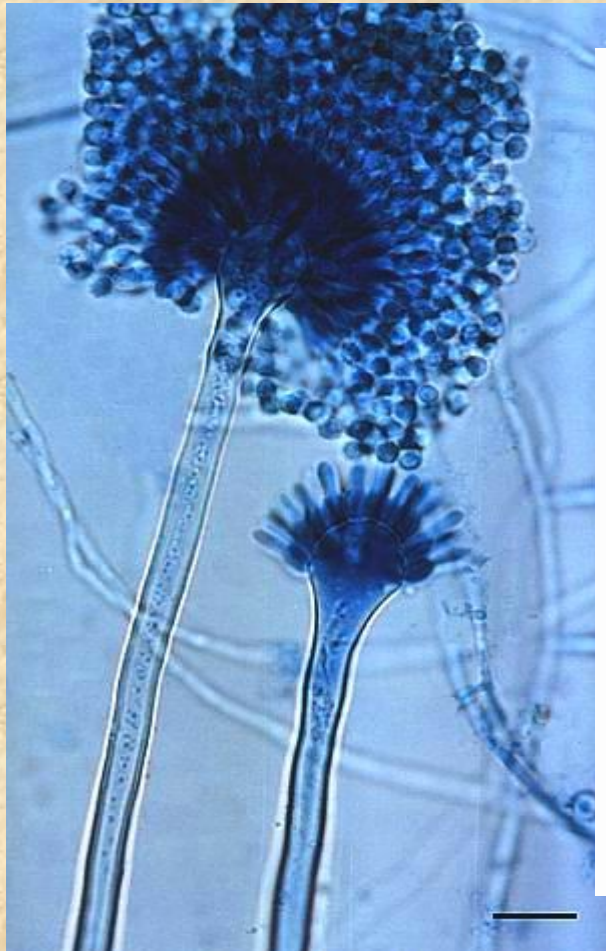

Deuteromycetes - *Alternaria*

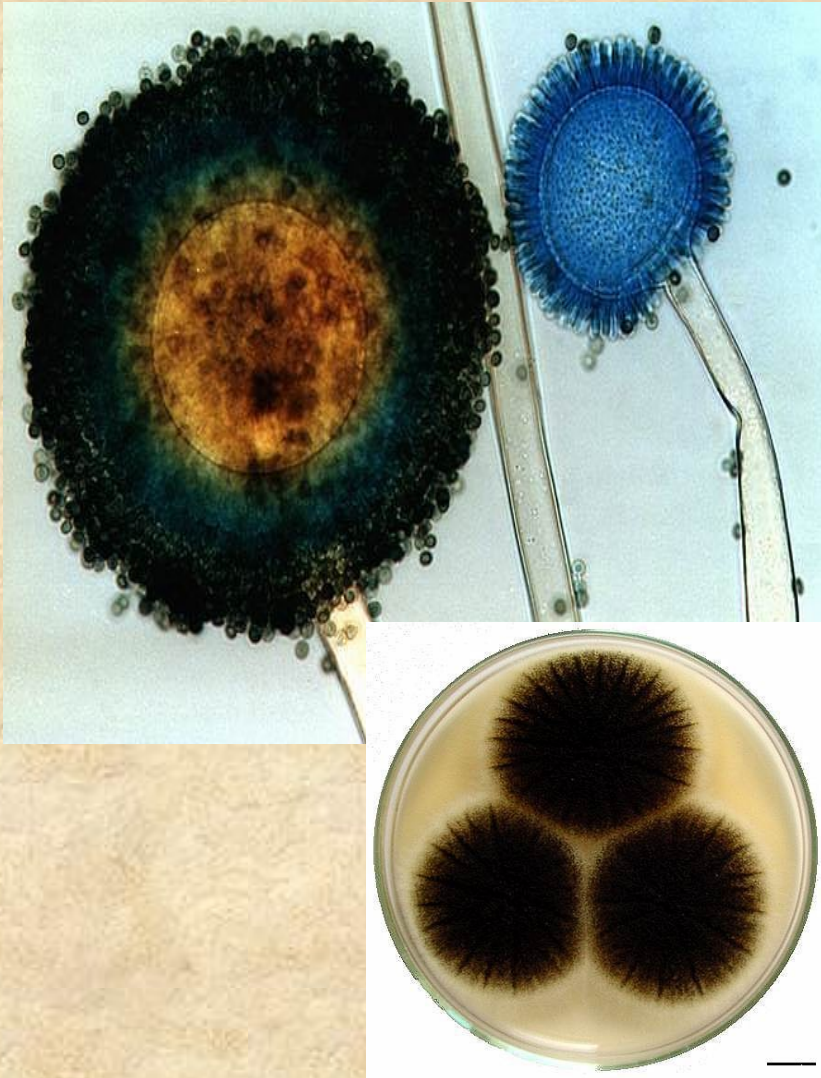
- Vyskytuje se velmi hojně na celém světě, a to na různých substrátech rostlinného původu včetně potravin a krmiv a také v půdě
- Může produkovat vysoce **toxický metabolit AAT** (*Alternaria alternata* toxin) podobný fumonisinu, **kyselinu tenuazonovou** a dále řadu méně významných toxinů, např. **alternariol**
- Patří mezi **oportunní patogeny**, způsobuje např. kožní léze.

Deuteromycetes - *Aspergillus*

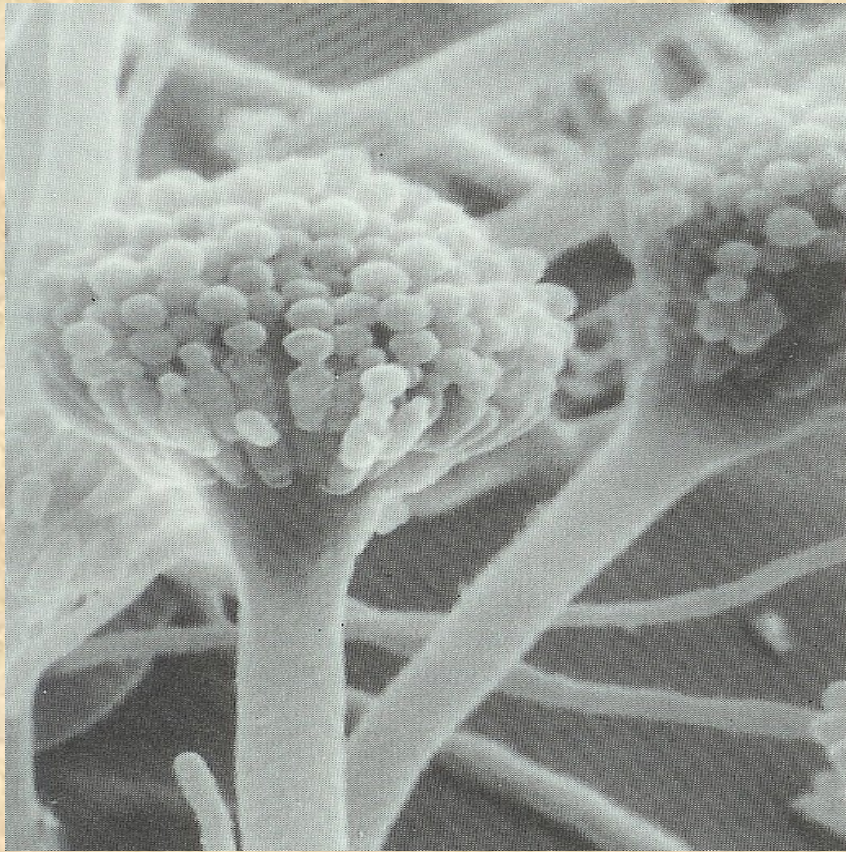

Deuteromycetes - *Aspergillus*

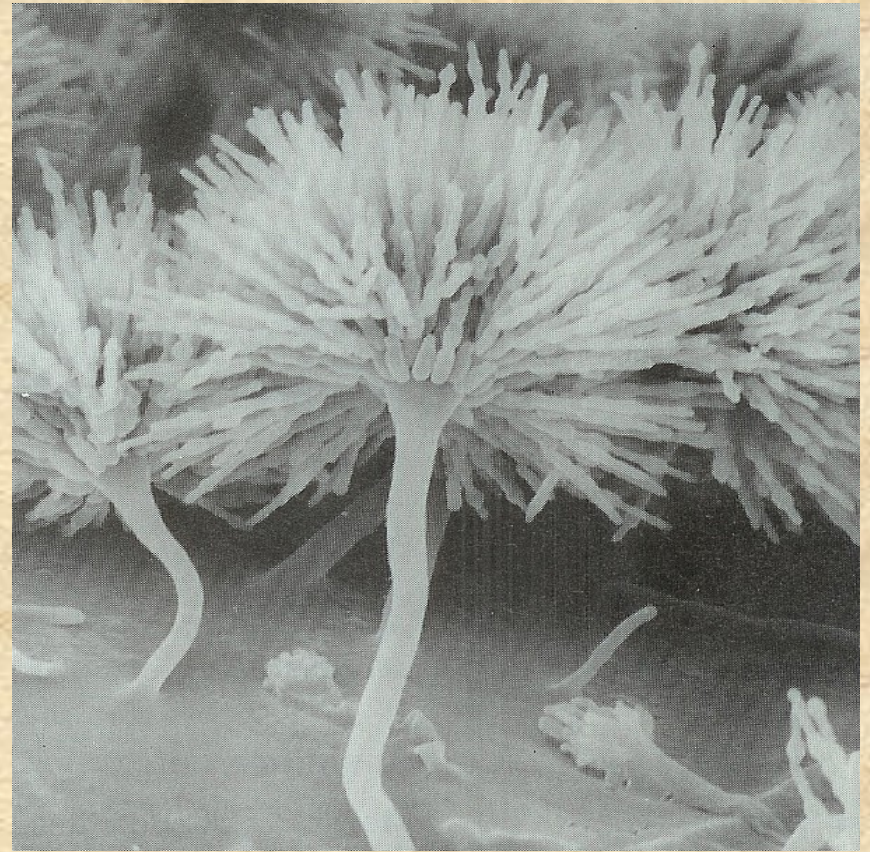

- Vyskytuje se celosvětově velmi hojně, především na rozmanitých potravinách, jak rostlinného tak i živočišného původu
- Často se vyskytuje i v xerofilních podmínkách
- Dlouho byl považován za netoxinogenní
- V 90. letech byla u několika kmenů zjištěna produkce mykotoxinu **ochratoxinu A** (karcinogenní, neurotoxický)
- Často bývá izolován z klinického materiálu.

Deuteromycetes - *Aspergillus*

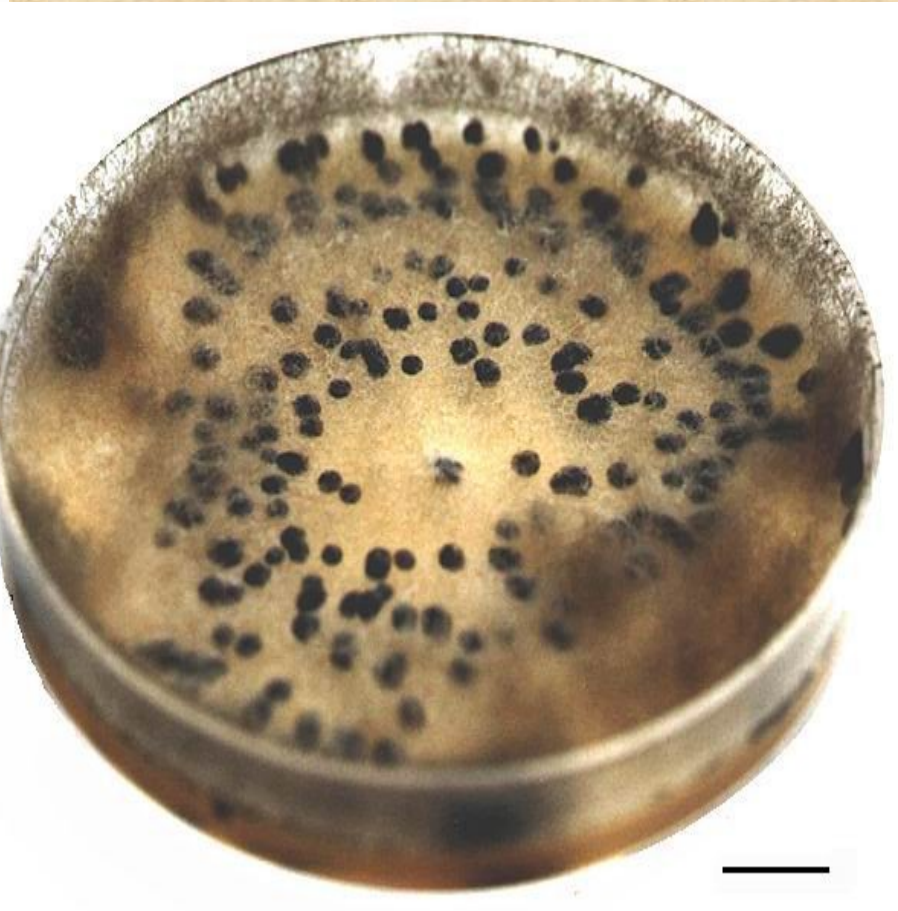
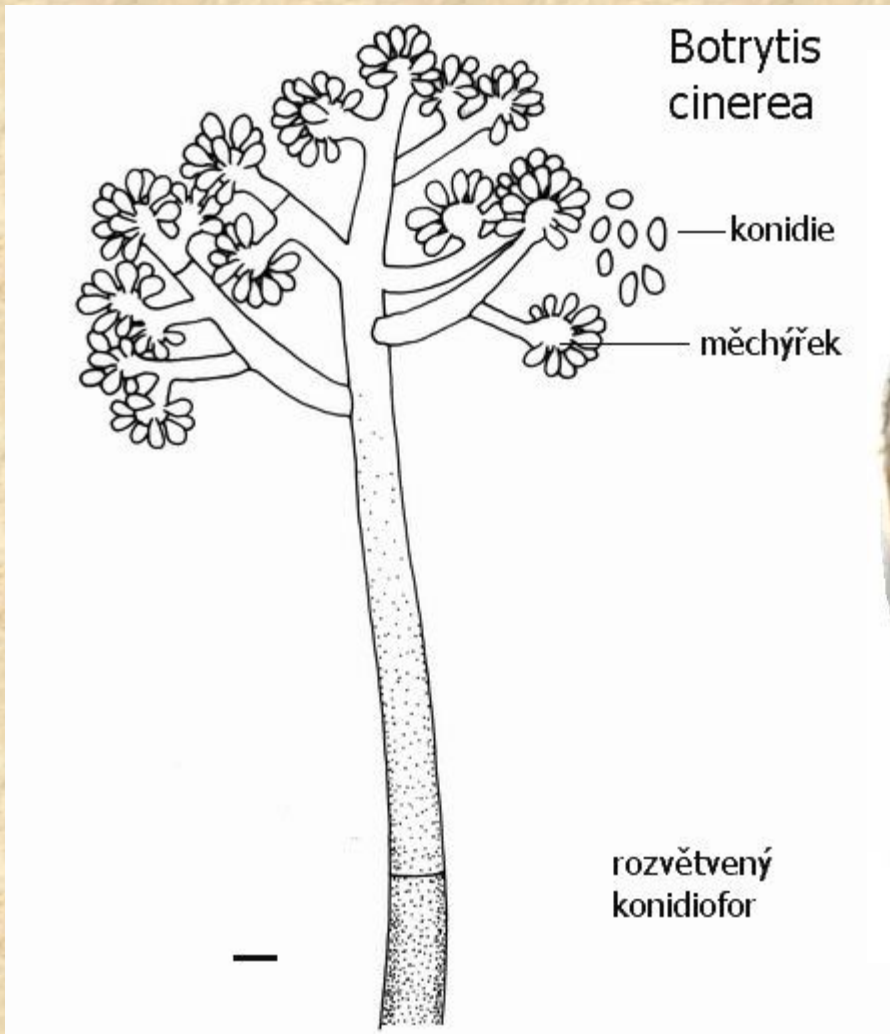
Divoký typ

Mutovaná forma

Deuteromycetes - *Botrytis*

Deuteromycetes - *Botrytis*

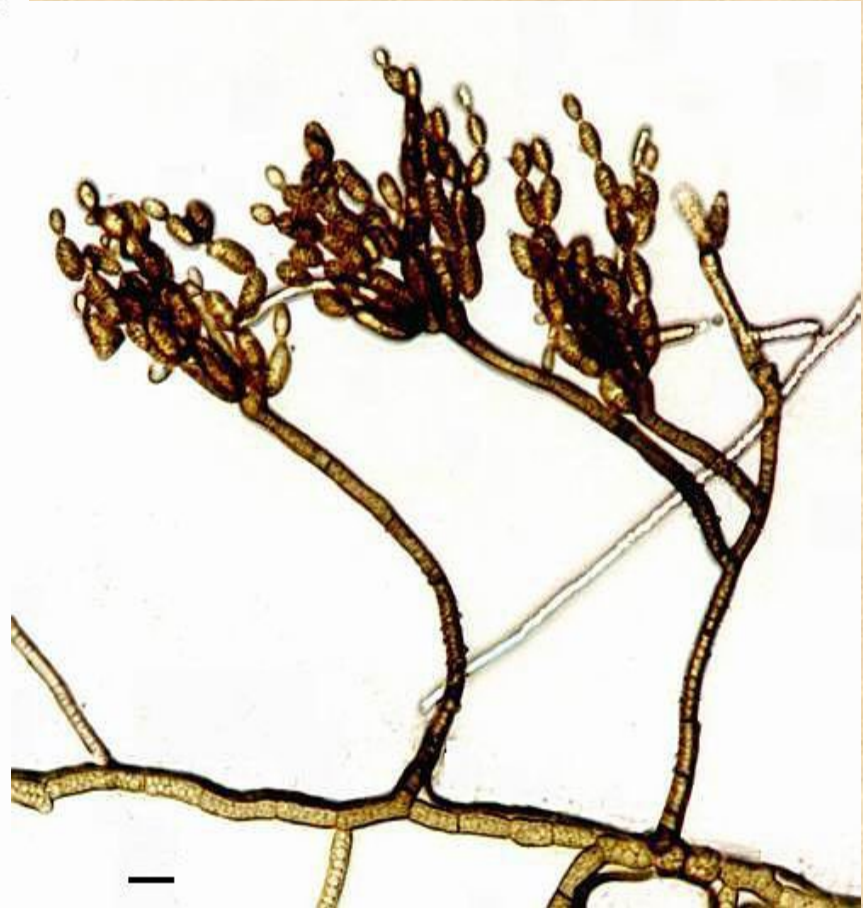
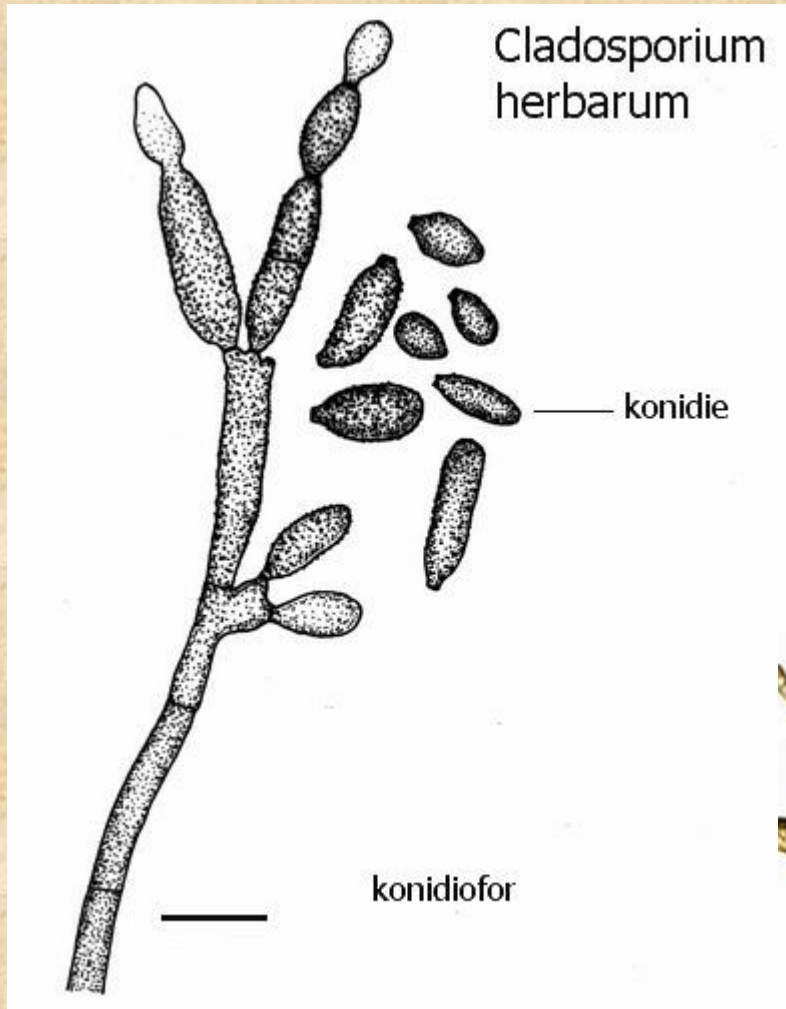
- Vyskytuje se velmi hojně na celém světě jako fytopatogenní houba
- Způsobuje zvláště hniloby ovoce a zeleniny (např. jahod, vinných hroznů, rajčat, hrušek a jablek) a také např. okrasných rostlin
- **Produkce mykotoxinů nebyla zjištěna**

Deuteromycetes - *Botrytis*

Plíseň ušlechtilá

Deuteromycetes - *Cladosporium*

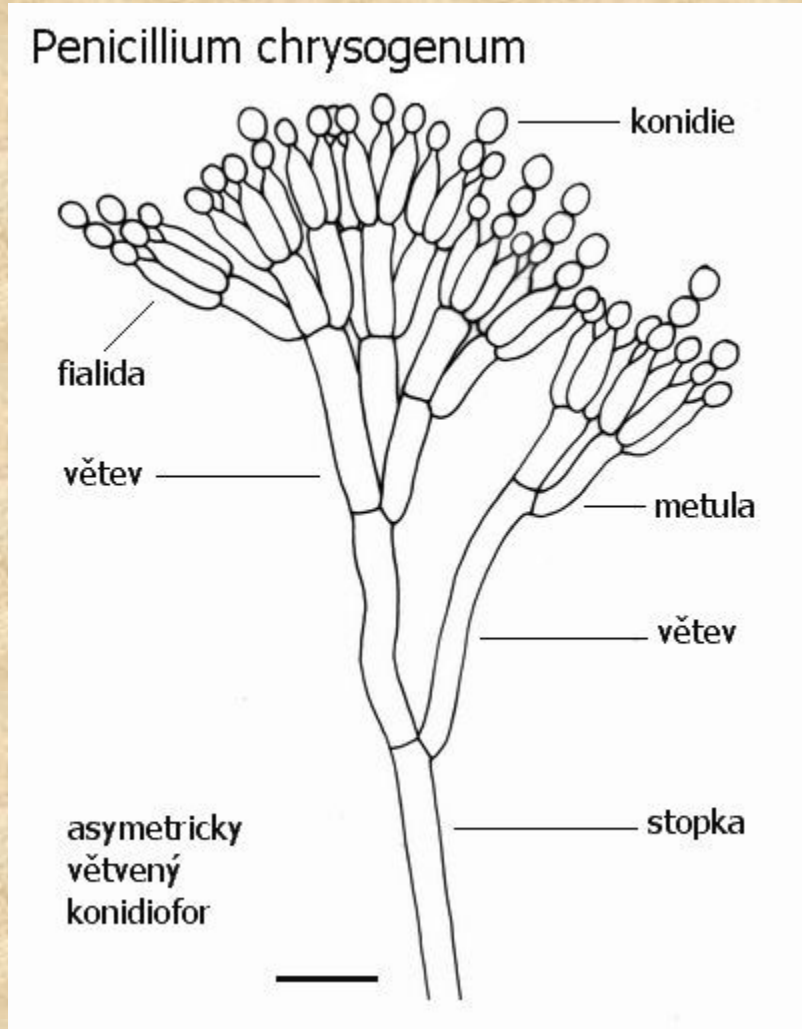

Deuteromycetes - *Cladosporium*

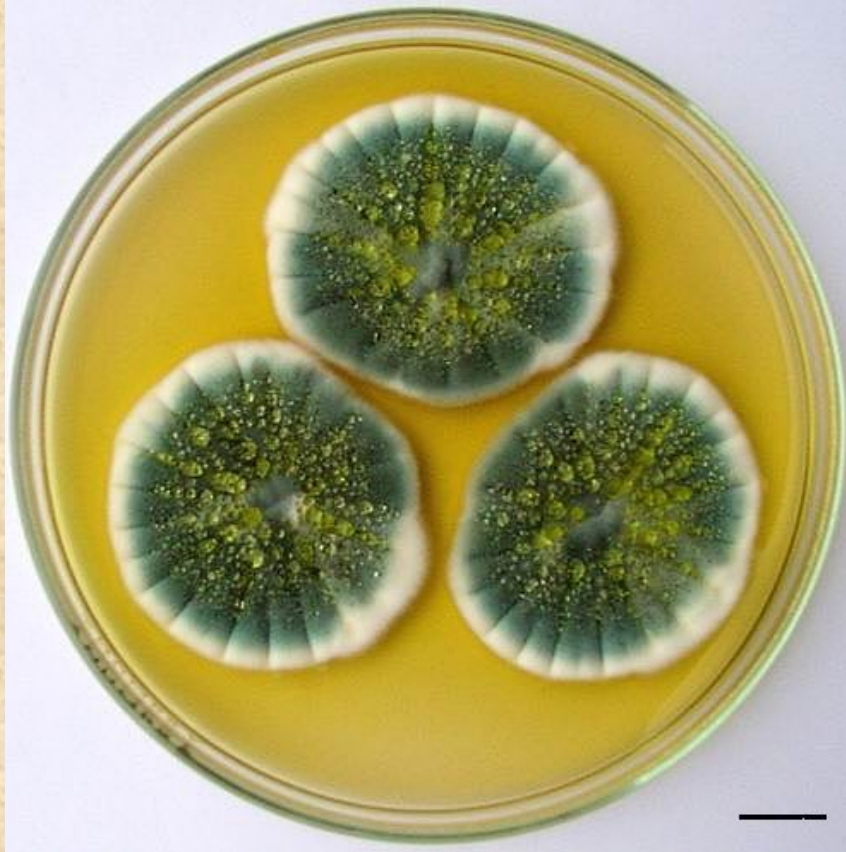
- Vyskytuje se velmi hojně na celém světě na substrátech rostlinného i živočišného původu
- Může způsobovat hniloby ovoce a zeleniny
- Může poškozovat i masné výrobky v chladicích boxech
- Jeho konidie se vyskytují v létě a na podzim ve velkém množství v ovzduší
- **Produkce** žádných významných **mykotoxinů není známa**
- Vzácně byl zaznamenán jako původce **keratitidy** (rohovka)

Deuteromycetes - *Penicillium*

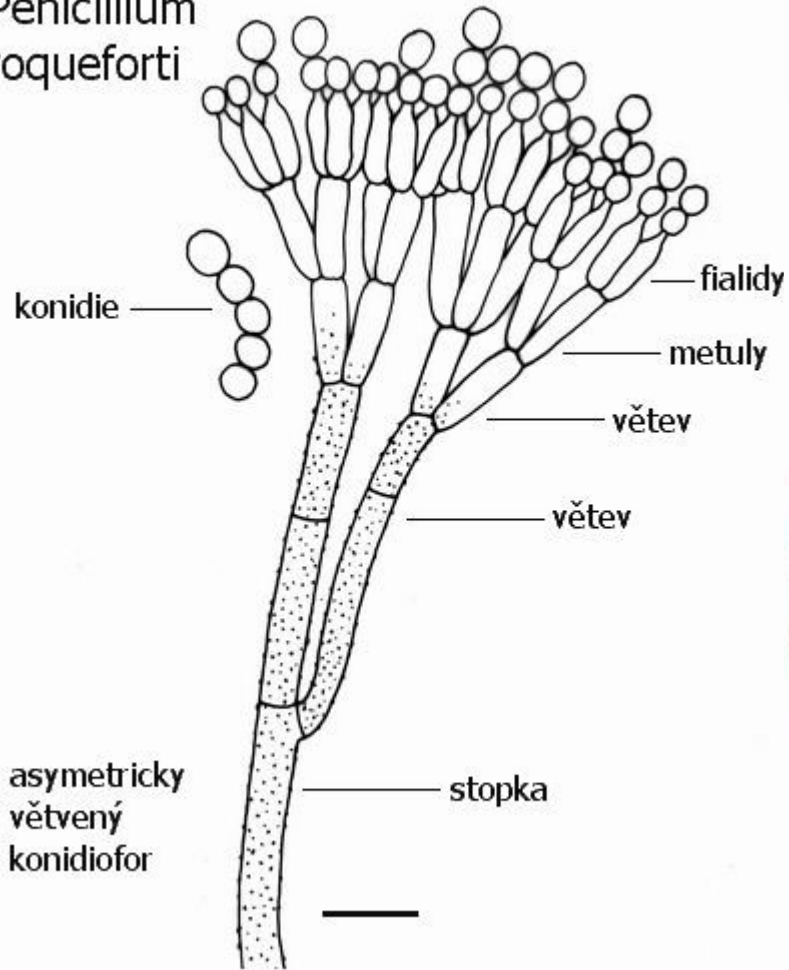
Deuteromycetes - *Penicillium*

- Patří mezi xerofilní druh
- Vyskytuje se velmi hojně po celém světě
- Je nejběžnější kontaminanta potravin rostlinného i živočišného původu, krmiv a různých surovin
- Vyskytuje se také často na zaplísněných stěnách
- Je známa **produkce antibiotika penicilin**
- Příležitostně byl zaznamenán jako původce různých typů **mykóz** u člověka

Deuteromycetes - *Penicillium*

Penicillium roqueforti

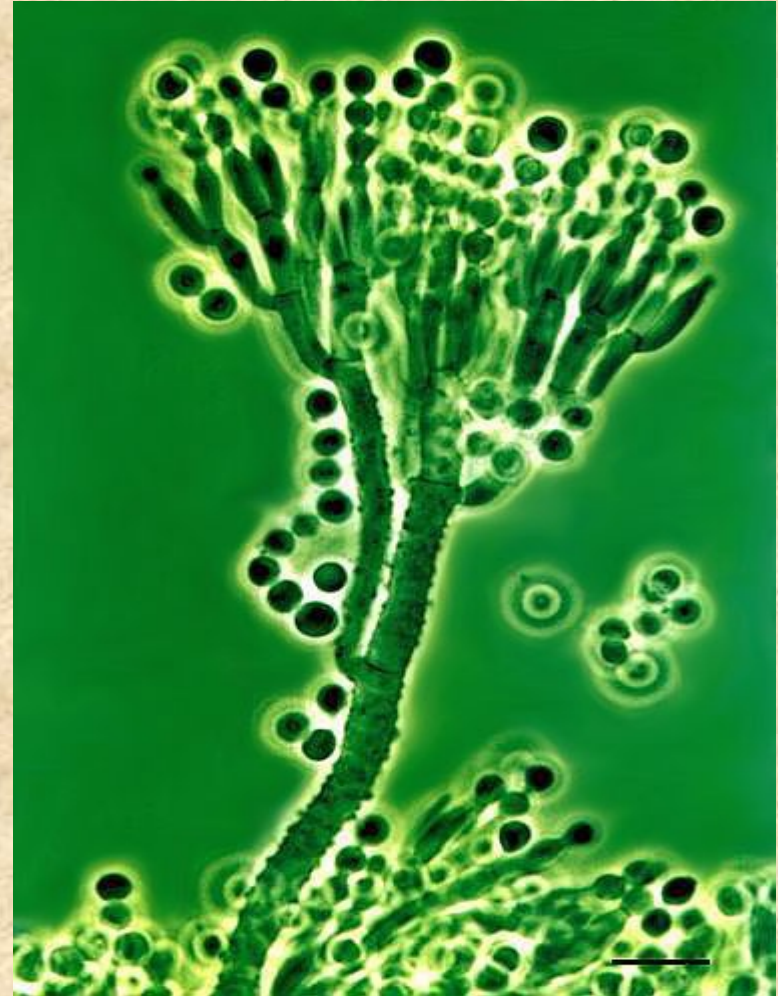

Deuteromycetes - *Penicillium*

Penicillium roqueforti

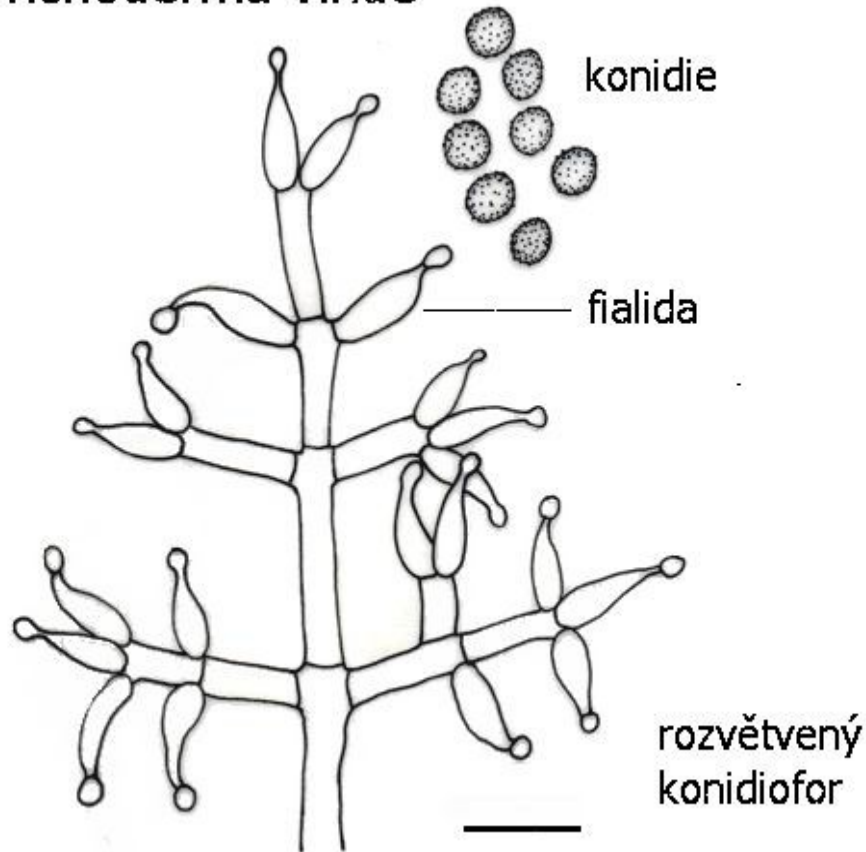
- Používá se pro výrobu sýrů typu **Roquefort**
- Může se vyskytnout i jako kontaminanta jiných potravin či krmiv (např. siláží)
- V čisté kultuře je schopen produkovat **PR toxin**, avšak na sýrech je jeho produkce velmi slabá a látka se rozkládá.

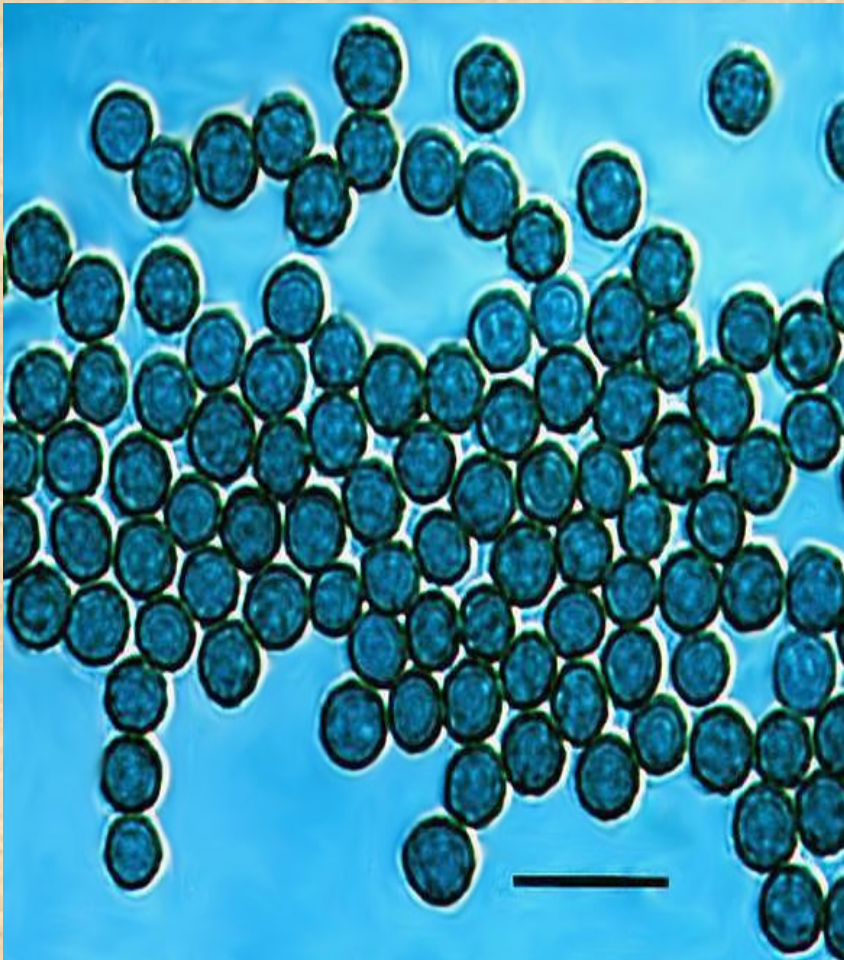
Bradavčitý konidiofor s konidiami

Deuteromycetes - *Trichoderma*

Trichoderma viride

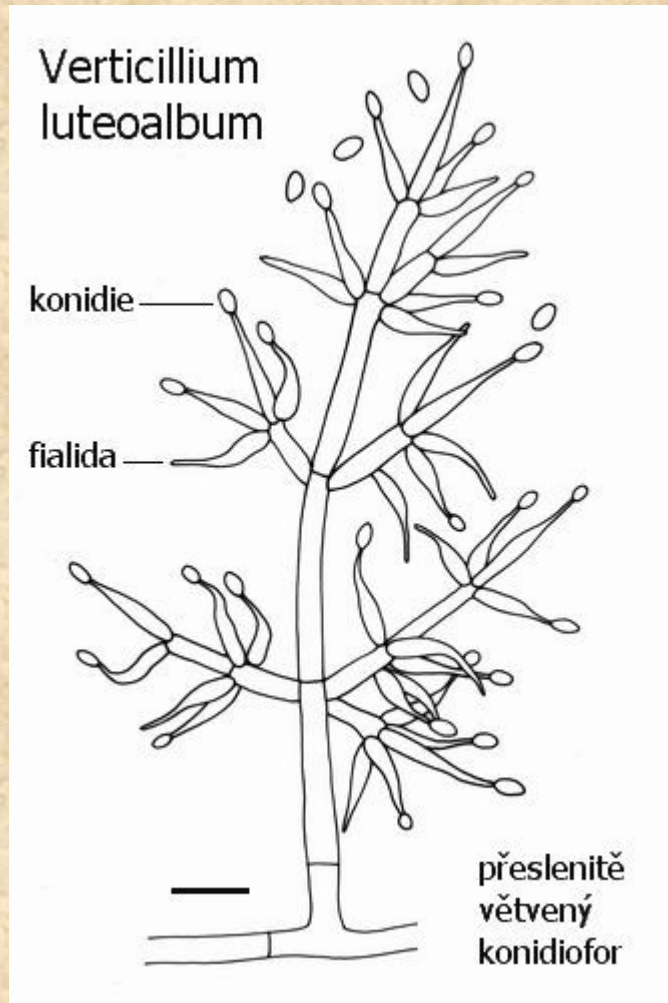
Deuteromycetes - *Trichoderma*

Bradavčité konidie

- Hojně rozšířená půdní houba vyskytující se též na dřevě, uskladněných obilninách, ovoci a zelenině
- Produkuje řadu sekundárních metabolitů
- Je známa produkce mykotoxinu **trichodermin**
- *T. harzianum* – biokontrolní houba (proti houbám)

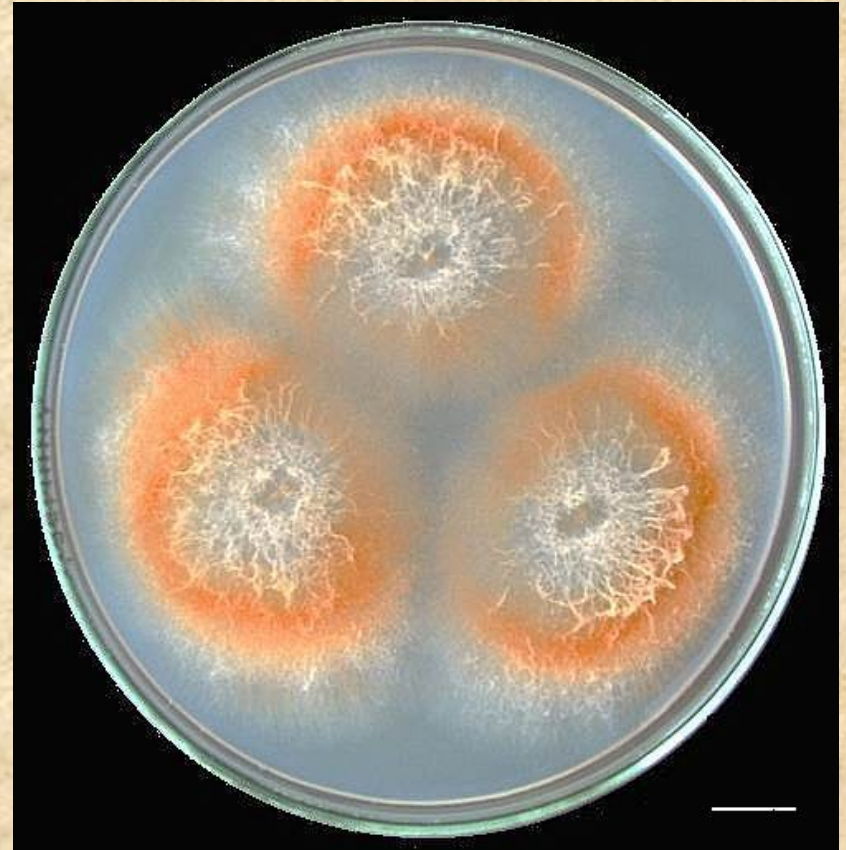
Deuteromycetes - *Verticillium*

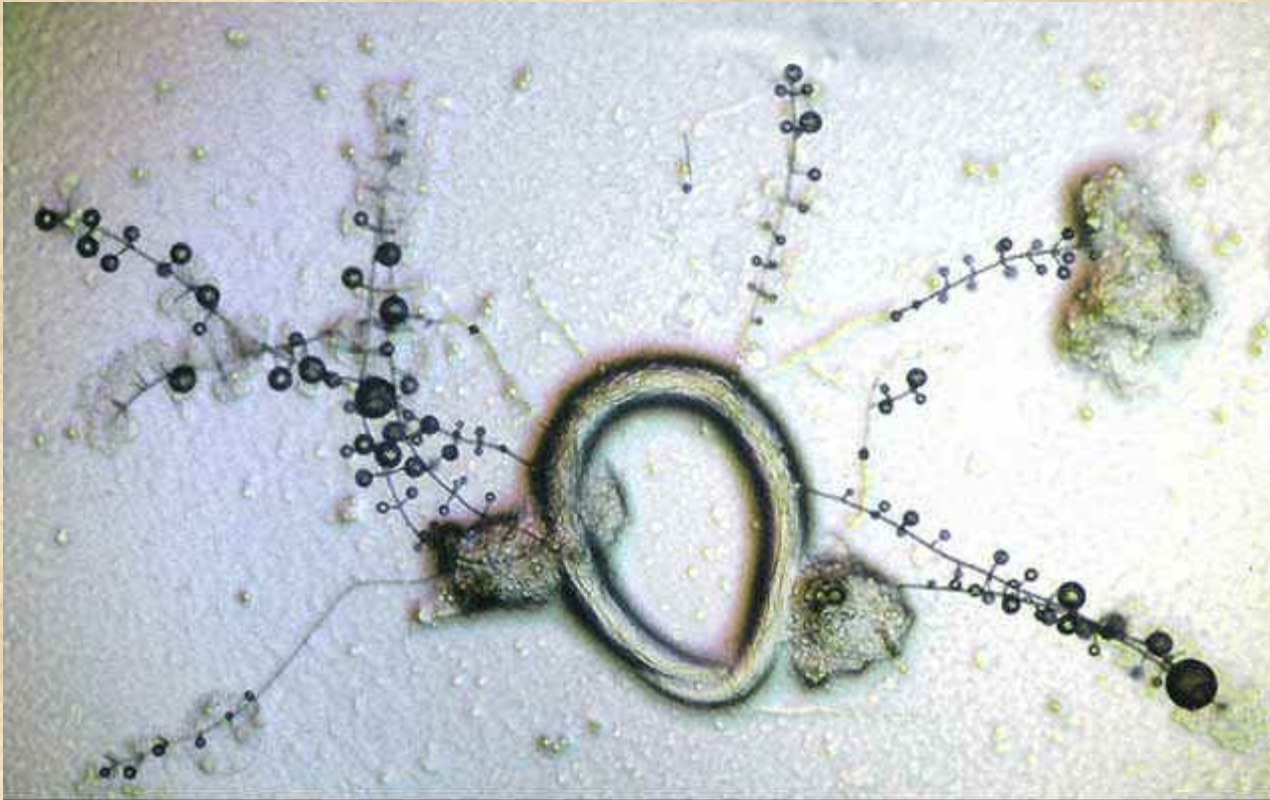
Přeslenitě větvený konidiofor
s fialidami a konidiemi

Deuteromycetes - *Verticillium*

- Vyskytuje se kosmopolitně, zvláště na rostlinných zbytcích a jiných substrátech rostlinného původu
- Může způsobovat hniloby různých plodů
- Dříve:
  - 1) mycopathogens
  - 2) entomopathogens
- 3) plant pathogens and related saprotrophs

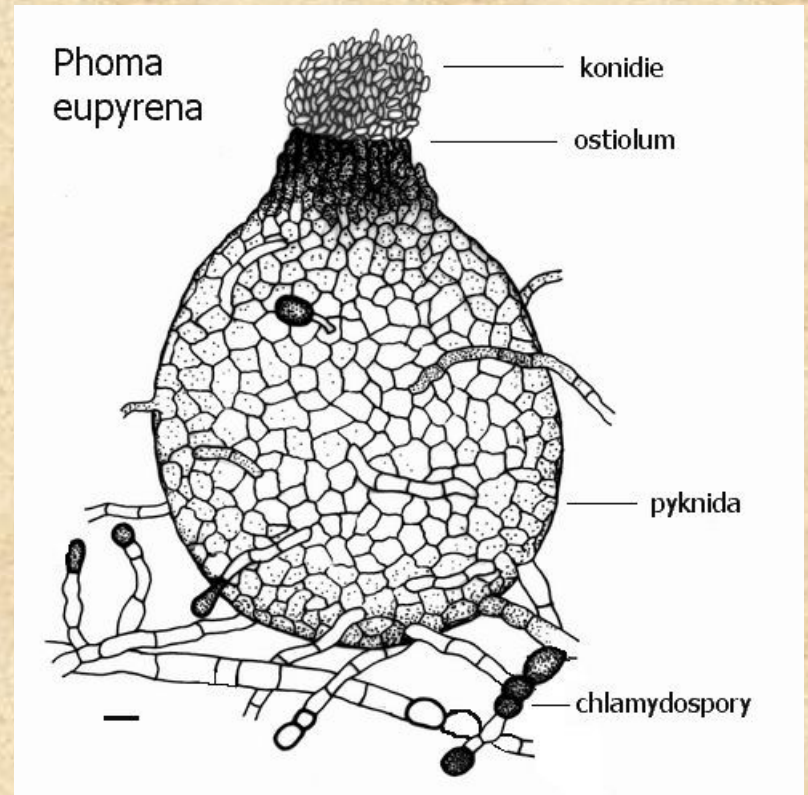

Deuteromycetes - *Verticillium*

Verticillium sp parazitující na Nematoda

Deuteromycetes - *Phoma*

Pyknida s tmavým ústím ( ), hyalinní konidie a tmavé chlamydospory

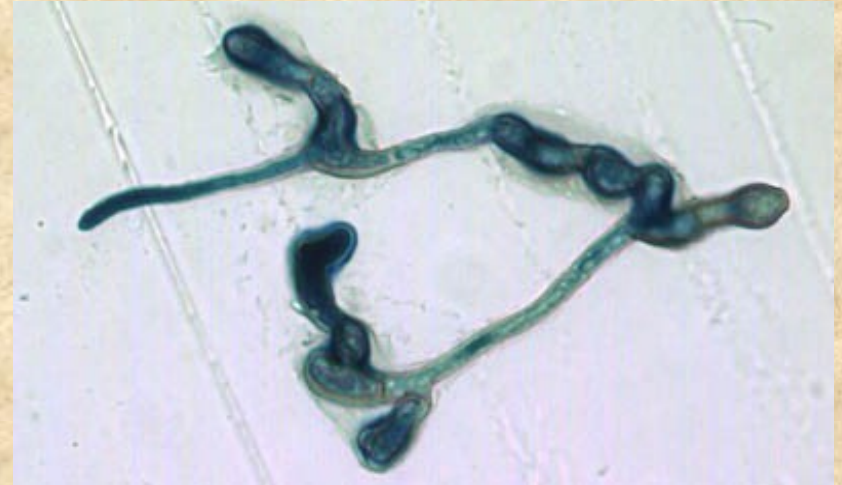
Deuteromycetes - *Phoma*

- Vyskytuje se hojně v půdě, v rhizosféře a na rostlinných zbytcích
- Při napadení kořenů kořenová kůra praská a odlupuje se ("černá noha"). Rostliny zaostávají v růstu a jdou snadno vytáhnout ze země (silně redukované "pahýlovité" kořeny). Ve skládkách choroba vyvolává hnilobu, která může být suchá, ale i slizovitá
- Suchá hniloba skladovaných brambor

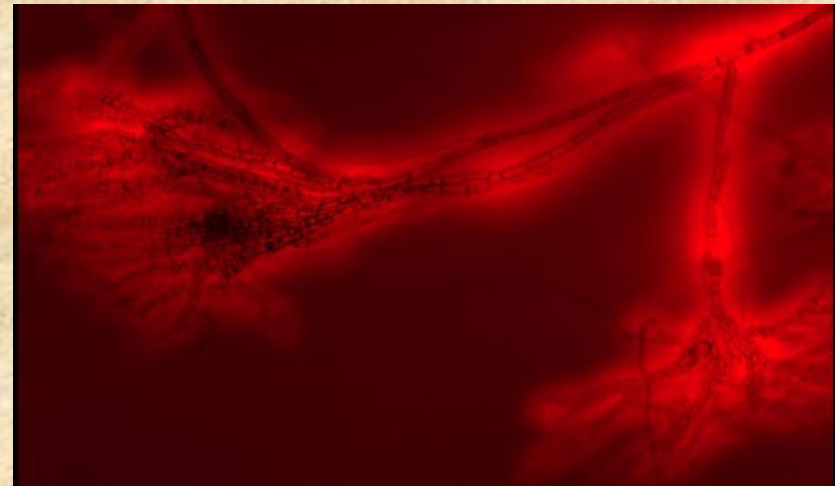

Deuteromycetes - *Venturia*

- Způsobuje olivově zelené skvrny na povrchu listů
- Typické strupovité **léze** se objevují až později
- Na konci vegetačního období přechází *Venturia* na saprofytický růst (listy, plody, ...)

Růst na celofánu – silné celulolytické vlastnosti

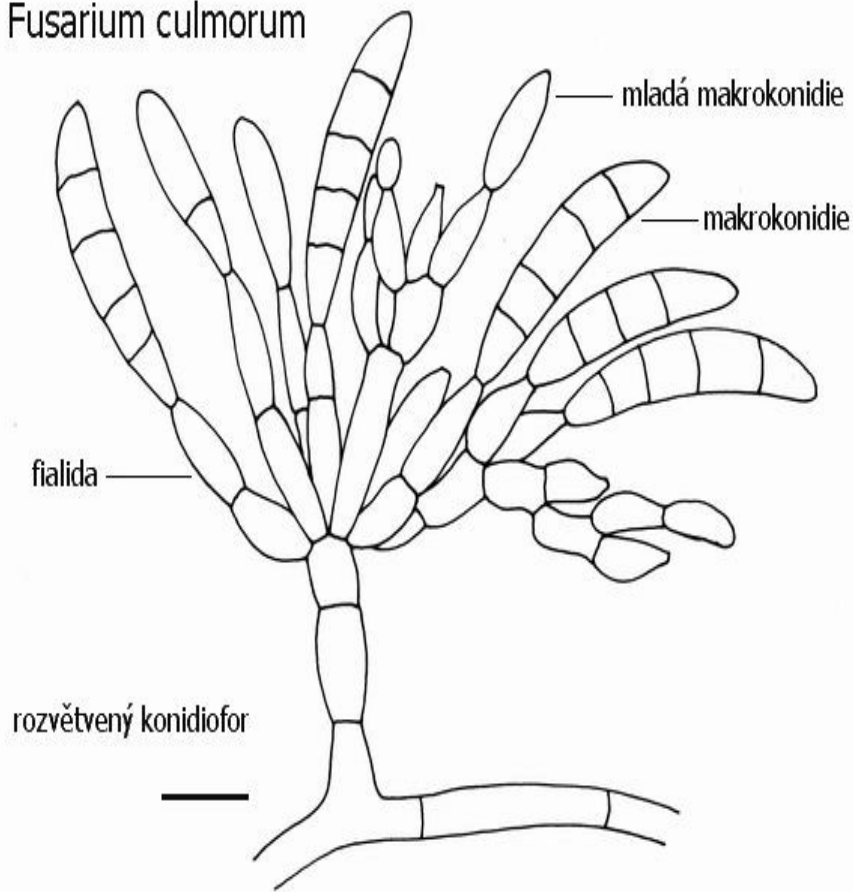

Deuteromycetes - *Venturia*

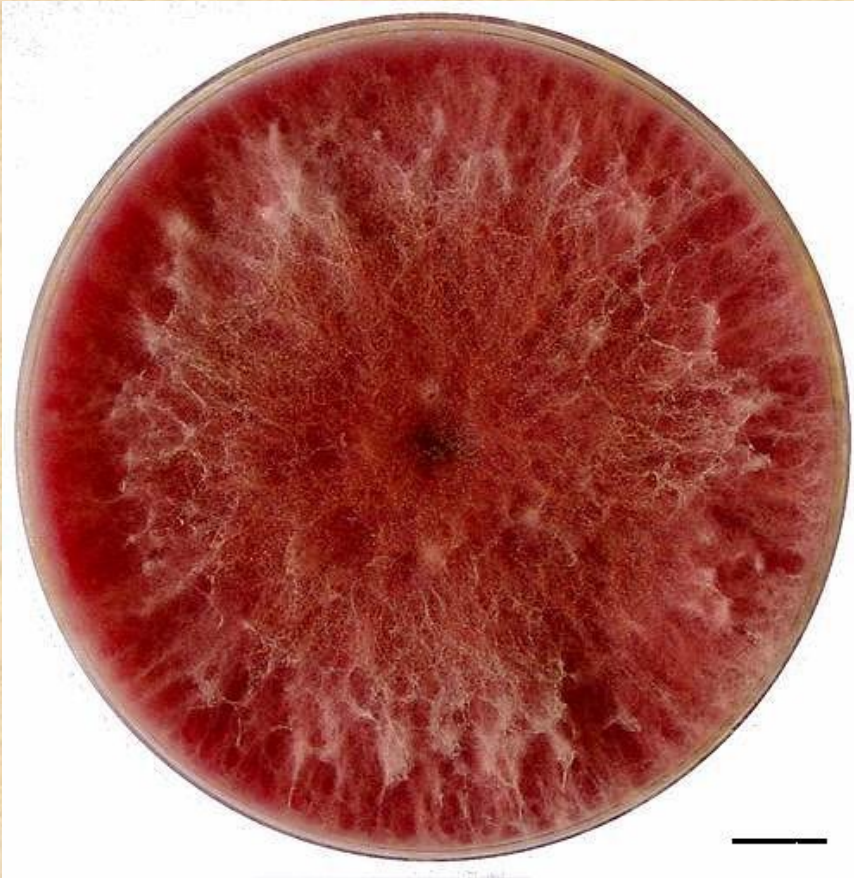

Deuteromycetes - *Fusarium*

Fusarium culmorum

Deuteromycetes - *Fusarium*

- Rozšířen celosvětově zvláště v půdě a na cereáliích
- Způsobuje krčkové i kořenové hniloby u obilnin a napadá i uskladněné brambory a cukrovou řepu
- Produkuje řadu mykotoxinů, zvláště **trichotheceny** a **zearalenon**

Deuteromycetes - *Fusarium*

Suchá hniloba
brambor

Deuteromycetes *Fusarium nivale*

